

Slniečko 1

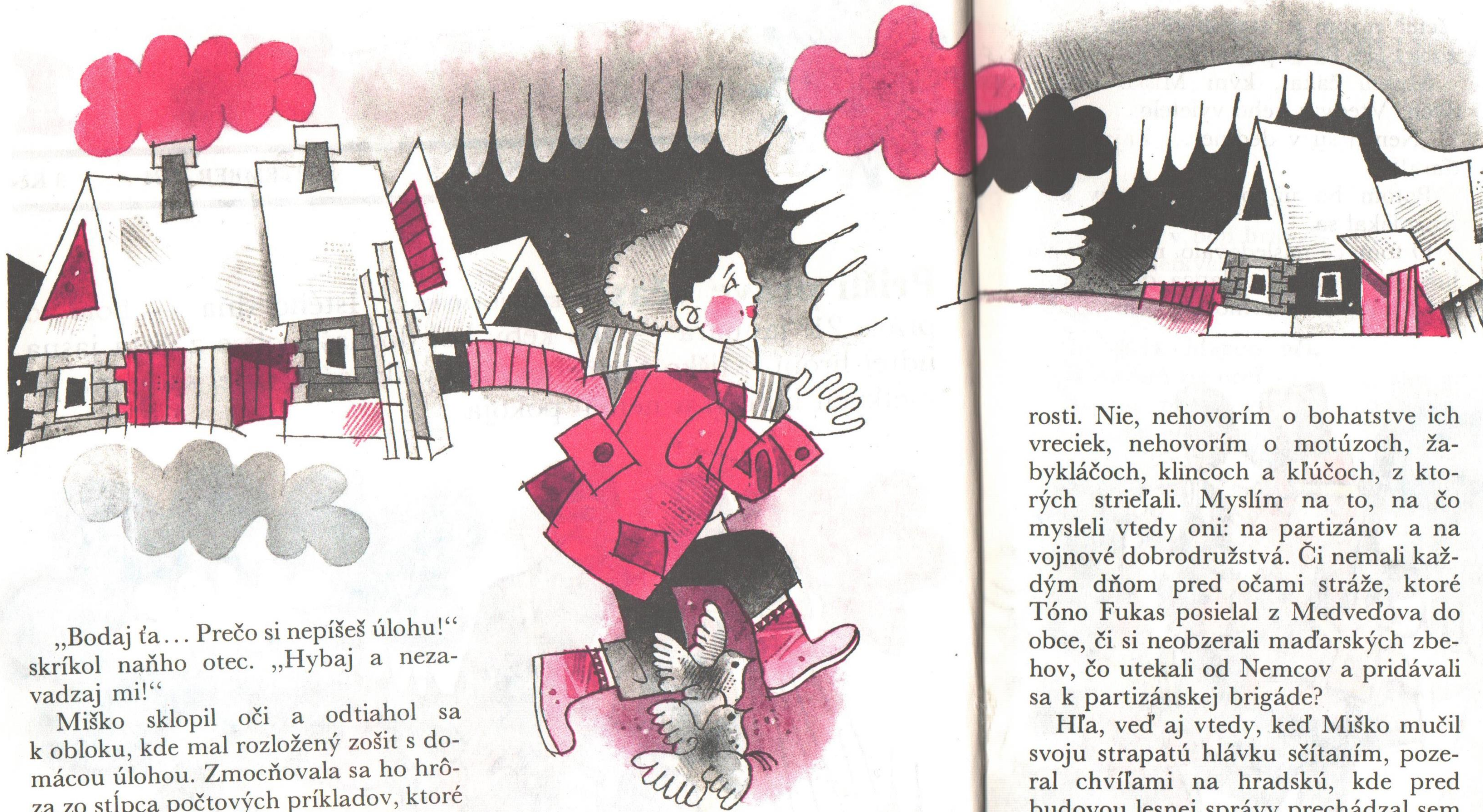
ROČNÍK XVII. (XXXIX.)

SEPTEMBER 1984

3 Kčs

Prišli práve včas PETER JILEMNICKÝ Istého dňa — bolo to práve 21. januára — ako keby bol do našej obce z čista jasna udrel hrom. Miško Strmeňov, malý školáčik, vrtel sa doma po všetkých kútoch a nemal pokoja.

„Bodaj ťa... Prečo si nepíšeš úlohu!“
skríkol naňho otec. „Hybaj a neza-
vadzaj mi!“

Miško sklopil oči a odtiahol sa
k obloku, kde mal rozložený zošit s do-
mácou úlohou. Zmocňovala sa ho hrô-
za zo stĺpca počtových príkladov, ktoré
mal riešiť, vše mihol očkom k peci
a díval sa, ako otec mastí konopný
motúz a popráva volské popruhy.

Po chvíli otec vykročil z izby a ešte
odo dverí povedal:

„Idem do susedov za mamou. Žeby
si tu dačo huncútske nestváral! Keď sa
vrátim, ukážeš mi hotovú úlohu.“

Čo vám mám ďalej rozprávať? Po-
znáte predsa také neviniatka. Miško
stál pri obluku, čechrал si zježené vlás-
ky, slinil ceruzku a usiloval sa vniknúť
do hlbokého tajomstva počtov, ale nič

z toho nevychádzalo. Pred očami mu
tancovali nemožné príklady:

$$35 + 17 =$$

$$47 + 26 =$$

$$54 + 38 =$$

Ale, prosím vás! Miško bol sotva
osemročný štupeľ, v týchto časoch deti
v škole zameškali všeličo, a teraz hrrr!
— pani učiteľka chcela, aby razom
pojedli všetku múdrosť.

Zatiaľ chlapci mali celkom iné sta-

rosti. Nie, nehovorím o bohatstve ich
vreciek, nehovorím o motúdoch, ža-
bykláčoch, klincoch a kľúčoch, z kto-
rých strieľali. Myslím na to, na čo
mysleli vtedy oni: na partizánov a na
vojnové dobrodružstvá. Či nemali kaž-
dým dňom pred očami stráže, ktoré
Tóno Fukas posielal z Medveďova do
obce, či si neobzerali maďarských zbe-
hov, čo utekali od Nemcov a pridávali
sa k partizánskej brigáde?

Hľa, veď aj vtedy, keď Miško mučil
svoju strapatú hlávku sčítaním, poze-
ral chvíľami na hradskú, kde pred
budovou lesnej správy prechádzal sem
a tam strážny vojak. Ach, ako túžil
priblížiť sa k nemu, dotknúť sa pušky,
spýtať sa na to a ono... Ale kdeže!
Vojak bol Maďar, Miško ho už poznal,
bol Maďar a s Maďarom sa nedohovo-
ríš. Neostávalo nič iné ako pustiť sa
znova do príkladov.

Dvadsaťsedem a tridsať je päťdesiat-
sedem, päťdesiatsedem a osem je...
päťdesiatsedem a osem je... je...

Doparoma! Akurát vtedy, keď sa
Miško už-úž priblížil k cieľu, prišlo mu

pozrieť z obluka von. Prepánajána! Čo
sa to stalo? Kde je Maďar?

Miško pritisol k obluku tvár, že sa
mu noštek na skle celkom rozpleštil,
díva sa, vidí: akísi chlapi obstúpili
Maďara zo všetkých strán, šklbú ním
a rumádzgajú nemilobohu a podľa
počínania tých zurvalcov zdá sa, že sa
to s ním skončí zle-nedobre. Môžete si
myslieť, boli desiaty na jedného, ozbro-
jení až po zuby, a hoci svoje šivé
uniformy mali v poriadku, Maďarovu
neboli by dbali rozparať aj s jeho
bruchom.

Nie div, že Miško prestal myslieť na
počty. Nie div, že v ňom poriadne
hrklo.

Nikto však nikdy nevysvetlí, a tým
menej on, kde nabral ten rozum a ako
sa to stalo, že vtedy, keď sa na ulici
strhol hurhaj, krik a hluk, vybehol ako
myška z domu, preplietol sa medzier-
kou medzi chalupami a ta — z osady
k hore!

Pýtate sa, kam bežal? Bože môj, to
je jasné! Prešmykol sa popod horu,
boril sa hlbokým snehom a potom, keď
ho už Nemci nemohli vidieť, zbehol
dolu k ceste. Snehu bolo vyše kolien,
miestami bolo ho do pása, sneh nabe-
ral sa mu zhora do kopcov, ale Miško
bežal, bežal, ako keby sa bol rozumom
pominul. Utekal do osady, kde boli po
chalupách vojaci a partizáni.

Bol to skôr strach, čo sa bude doma
robiť, ako čo iné, ktorý mu nedal
oddýchnuť. A tak Miško rozhrňal pred
sebou sypký sneh, preletoval cez záve-
je, bol už celkom zadychčaný, a keď
chvíľami padal do studeného páperia,

metal sa v ňom zúfalo ako postrelený vtáčik.

Ale zasa vstal! Vstal a bežal!

Ešte nikdy neutekal s takým chvatom. A predsa ešte nikdy nevidela sa mu táto cesta nekonečná. Neboráčik! Už stratil všetky sily. Ďalej už nevládze. Bože, kedy uvidí prvú chalupu?

„Nože — ešte chvíľku! Ešte zopár krokov!“

A tak znova poskočil, znova padol

do snehu, znova vstal a bežal ďalej, ale vtedy, keď zazrel prvú chalupu pri ceste, bol už celkom vysilený, rozhodil ruky, nôžky sa mu podlomili a už sa aj skydol do šmyklavej koľaje prostred cesty.

Na šťastie boli hneď v tej prvej chalupe partizáni. Keď videli, čo sa na hradskej stalo, vybehli z chalupy a utekali k Miškovi.

„Čo je, chlapče? Čo je?“ pýtali sa

všetci razom a stavali úbožiatko na nohy. „Po čo si prišiel?“

Museli čakať, kým Miško nabral dych. Vtedy z neho vyletelo:

„Nemci sú v dedine!... Zajali Maďara!“

Potom ho už opustili všetky sily. Rozplakal sa.

O tom, čo nasledovalo, netreba veľa hovoriť. Odniesli chlapca do chalupy a v minúte zalarmovali celú osadu.

Aleže sa za nimi zachumelilo! Partizáni, Maďari, vojaci od brigády, ba i niektorí gazdovia schytili zbraň a hrbaj do dediny.

Prišli včas, namôjdušu, prišli práve včas.

Pieseň o hrdinovi

ANDREJ PLÁVKA

Už ma volá moja hora,
už ma čaká v boji brat —
zapálená všetkých vôľa
za slobodu bojovať.

Už sa iskria chlapom oči,
päste tvrdnú na oceľ —
pália ohne vo dne v noci,
kade stúpa nepriateľ.

Podme chrániť domovinu,
za pravdu dať krv i pot
a z doliny na dolinu
víťazný sa na pochod!

Nikdy viacej do poroby —
hybaj, otec, hybaj, syn,
na germána, ktorý robí
z našej zeme cintorín.

A diabli v ľudskej koži
vytnem íver na čele,
nech tu hnáty svoje zloží,
naš červ nech ho zožerie.

Zdúvajú sa hory naše,
tisíc stromov, tisíc striel —
vzduchom hviždí, zemou trasie
tisíc smrtí žihadiel.

Čujem ston tvoj, rodná hruda,
naposled ma poceluj,
ale lásky neubúda:
Bite, chlapci, vietor, duj!

Stíšeným hlasom

(Reportáž z Múzea SNP)

PETER HOLKA

Každý predmet, ktorý vznikol ľudskou rukou, má svoju históriu. Vznikol, aby slúžil človeku. V dobrom i zlom. No prekvapilo ma, že niektoré veci vedia rozprávať. Prihovárajú sa stíšeným hlasom, aby vypovedali svedectvo o svojich tvorcoch, majiteľoch či používateľoch. Takéto predmety najčastejšie nájdeme v múzeách. No nie vo všetkých, lebo aj múzeá sú rôzne.

Koľko nás už bolo v Banskej Bystrici? Koľko nás už navštívilo Múzeum Slovenského národného povstania? Veľa. Iba v posledných desiatich rokoch si ho prezrelo vyše štyri milióny návštevníkov. Zišlo mi na um, koľkým z nich sa prihovorili vystavené predmety? Všetkým určite nie. Lebo niekto múzeom iba preletí. Nestačí sa zastaviť, nestačí si naladiť srdce a zmysly na hlboké vnímanie. Potom sa čuduje, keď mu poviem, čo všetko som tam videl a počul.

Viem, že som mal šťastie, pretože aj ja zvyčajne múzeami iba prebehnem. Aby som sa mohol pochváliť, že som v nich bol. No v Múzeu Slovenského národného povstania som chodil pomaly, niekedy na prstoch, aby som... však viete, tú stíšenú reč počul, aby som dobrú vôľu rôznych predmetov neodpláčil.

Hneď na začiatku som si kľakol. Preto, že v sklenej vitríne boli akési čudá. Vari sa tam zatúlali dajaké chrobáky? Nešlo mi to do

hlavy. Veď práve pred časom, k štyridsiatemu výročiu Povstania, múzeum vynovili zvonku i znútra. Kľaknem si a počujem:

„Nie sme chrobáky, ale šachové figúrky.“
Šachové figúrky?

„Z chlebovej striedky a drobných slamiiek nás vymodeloval inžinier Štohl z Bratislavy. V múzeu sme dávno, no ešte skôr, presne v štyridsiatom štvrtom roku, sa s nami hrával náš tvorca v ilavskej väznici, kam ho zavreli fašisti.“

V tej istej vitríne je hliníková tabatierka. V zajateckom tábore Görlitz ju urobil Michal

Uhárek. Lepšie sa jej prizriem. Komu ju chcel darovať. Lebo je do nej vyrytý vianočný stromček s päťramennou hviezdou. A pod tým nápis: VIANOCE 1944.

A toto je čo? Obyčajná bielizeň. Pokročím radšej k zbraniam, tie ma zaujímajú väčšmi.

„Ako chceš,“ zašepce niečo predo mnou. „Ale nedozvieš sa o nás nič.“

Zastanem ako prikovaný. Aj ja mám chuť niečo povedať, no od prekvapenia nenachádzam slová.

„Dobre, že si ostal. Lebo ja nie som obyčajná biela blúza. A toto nie sú obyčajné nohavice. Vidíš tú výšivku? To na mňa bielu niťou vyšil v ilavskej väznici Alexander Markuš, organizátor partizánskej skupiny Janko Kráľ. Bielou, aby to strážcovia nevideli. Keď mu manželka bielizeň prala, zbadala stehy. Obšila ich farebnými niťami a vidíš: Na mne je koncept románu pod názvom Strýko. A na nohaviciach šifrovaný väzenský denník. Neskôr nášho majiteľa fašisti prevá-

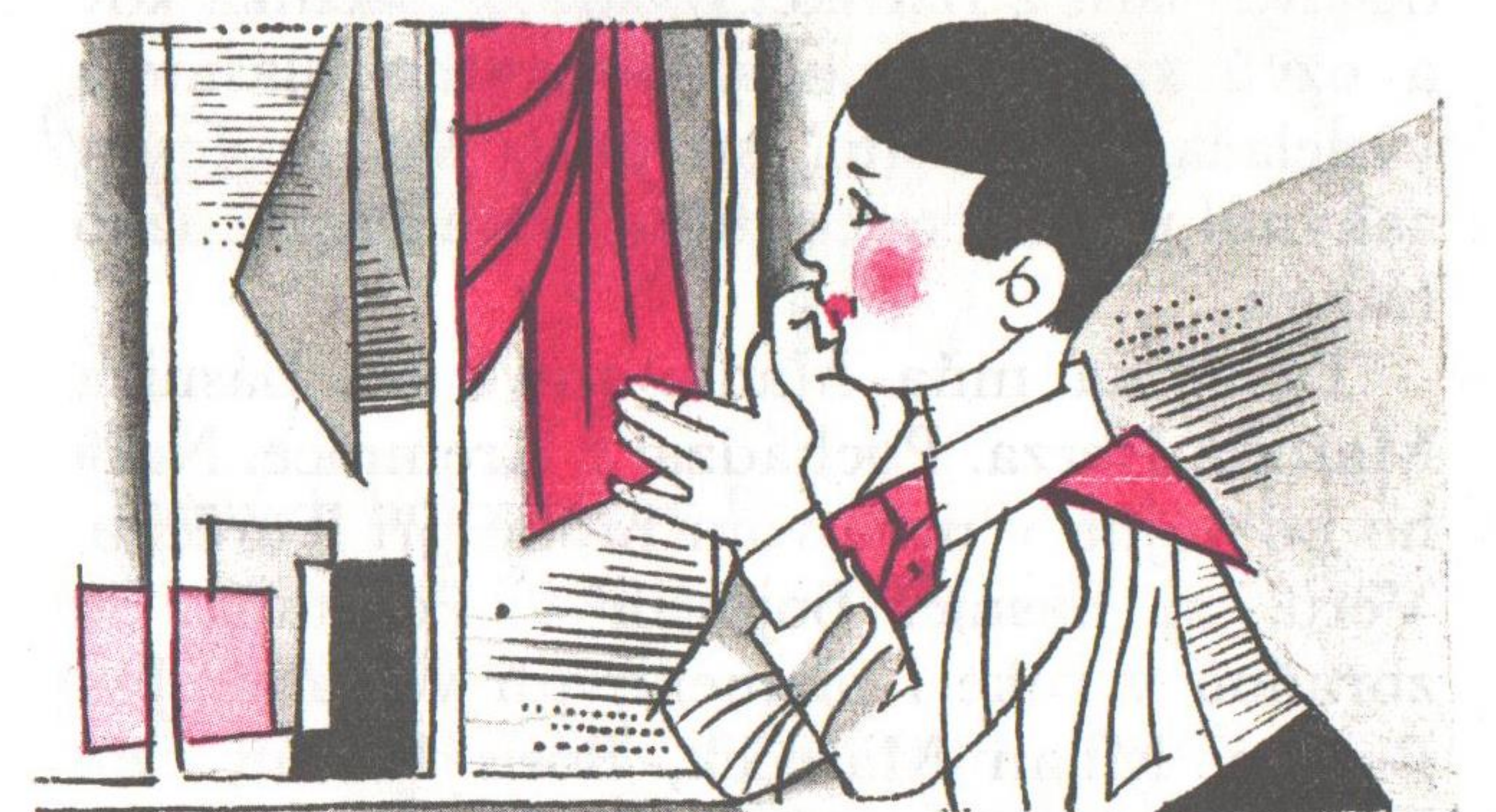
žali do koncentračného tábora Mauthausen. Angloamerické letectvo kolónu zbombardovalo. Stalo sa to vo februári roku 1945. Alexandra Markuša ťažko zranilo. V koncentračnom tábore zraneniam podľahol.“

Mlčím a hanbím sa, že sa mi tá bielizeň zdala celkom obyčajná.

Ďalej je kožená topánka. Lavá. Nosil ju rotmajster Jozef Gabčík. Je v nej otvor! A v ňom nepravá päťkoruna. Dá sa na nej oddeliť líce od rubu. Vnútri sa ukrýva mikrofilm, na ktorom je znázornená cesta, po ktorej chodieval v Prahe fašistický miestodržiteľ Reinhard Heydrich...

Tuhľa je československá zástava. Jedna zo štrnástich pamätných zástav v múzeu. Túto vyvesili 21. augusta 1944 v Sklabinej partizáni, keď obsadili obec. Slávnostne sa zatrepotala na dome Samčíkovcov. V ten deň vyhlásili predstavitelia revolučného národného výboru na nevelkom území turieckej obce obnovenie Československej republiky.

Prešiel som cez spojovaciu chodbu zo severného do južného bloku múzea — pamätníka. Slávnostne ho otvorili v roku 1969 a od septembra lanského roku je vyhlásený za národnú kultúrnu pamiatku. Medzi blokmi

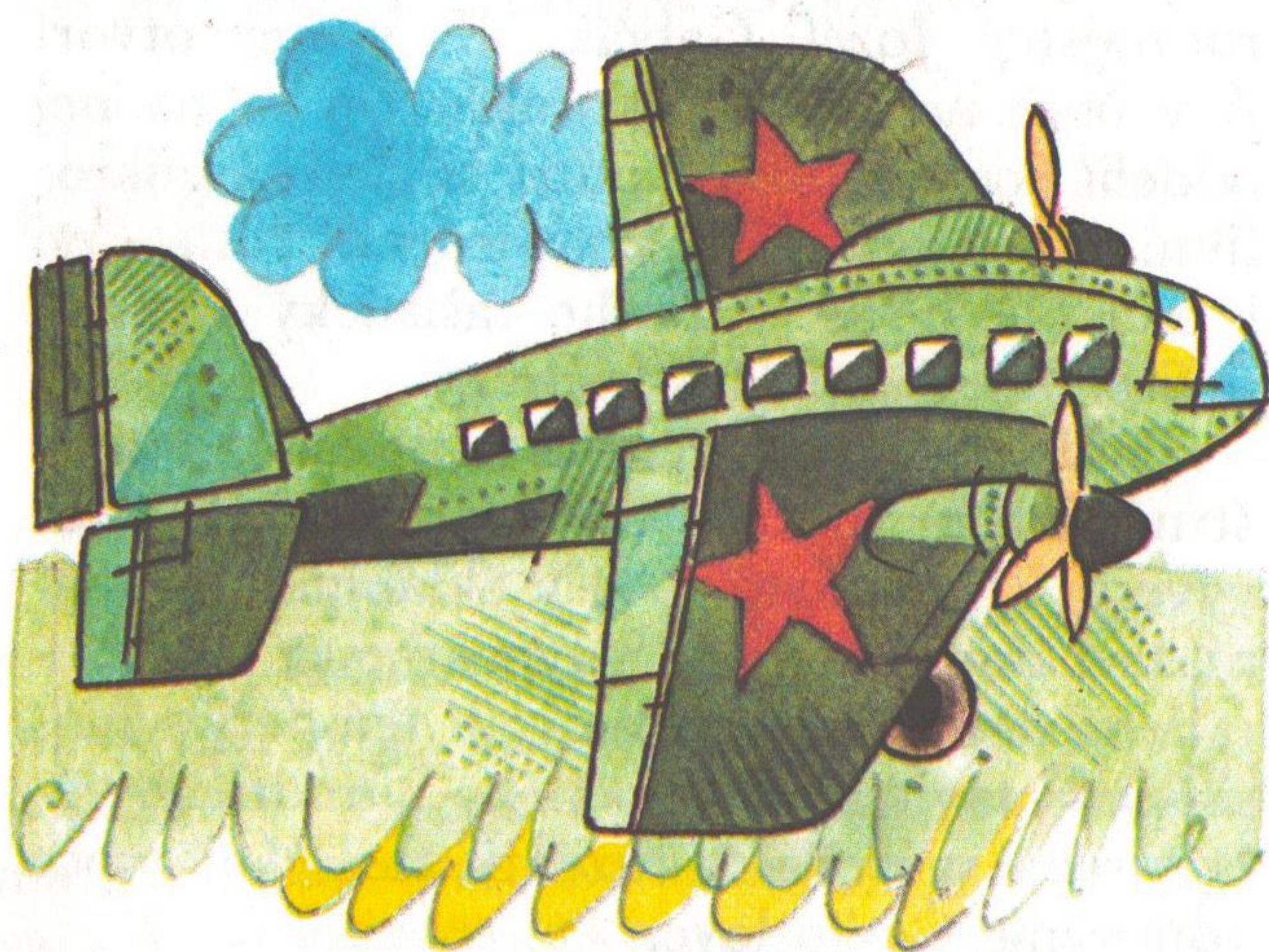

horí večný oheň. Symbolický oheň na hrobe neznámeho bojovníka Povstania.

Oči mi padnú na zbrane povstalcov, ktorými bojovali proti fašistickej krutovláde. Guľomety, samopaly, malé delá... Budú rozprá-

vať? Hoci o bojoch pod starobylym hradom Strečno.

Osloví ma vyšívaná biela košeľa. Má vypa-
rádený golier a rukávy. Nosil ju predseda
revolučného národného výboru v Klenovci
Ján Štefánik. Dozvedám sa, že ho Nemci

zajali a v marci roku 1945 po krutom mučení
popravili pri Trenčíne.

Za chrbtom mám elektrónku zo Slobodné-
ho slovenského vysielачa. Ten sa prvý raz
ozval slovami stredoškolského profesora La-
dislava Sáru z Banskej Bystrice. Zacinká kov
a ozvú sa významenania prvého hlásateľa
vysielачa. Ich nositeľ, stredoškolský profesor,
zahynul pri nálete cestou do koncentračného
tábora...

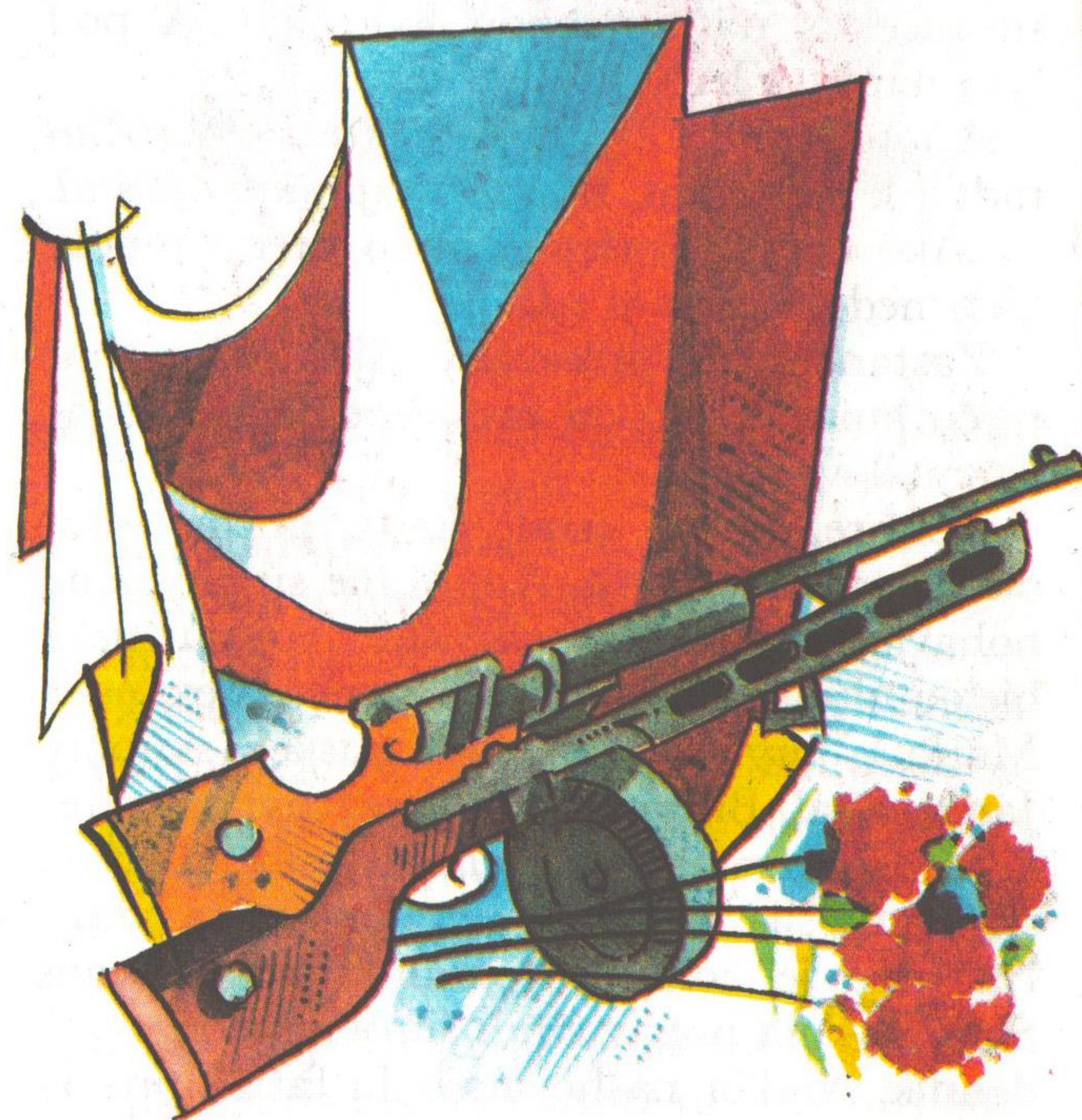
Ticho na mňa hľadia snivé oči básnika
Marcela Herza. Pochádzal z Kremnice. Našli
ho po vojne v masovom hrobe pri Turčeku.
Veru, aj básnici bojovali v Povstaní. So
zbraňou v ruke i plamennými veršami: Ján
Brocko, Milan Mareček, Boris Kocúr, Oto
Frank, Evžen Karvaš...

„Ja som letecký kabát veliteľa eskadry
sovjetskeho diaľkového letectva kapitána Ni-
kolaja Sergejeviča Larionova. Tá červená
tabatierka popísaná azbukou bývala v mo-
jom pravom vrecku. Chránil som svojho
kapitána pred chladom vo vzduchu i na zemi
— na letisku Tri duby.“

Obrátim sa. Predo mnou je dvadsaťštyri
modelov vojenských lietadiel: sovietskych,
amerických, československých, nemeckých...
A maketa pancierového vlaku Hurban. Za-
marí sa mi, že počujem rytmické vyklopáva-
nie kolies o koľajnice a stíšenú vravu: „Skon-
štruovali ma robotníci a technici zo zvolen-
ských železničných dielní. Umne a zručne.
Keď som sa vynoril z tunela, zjavil sa koľajo-
vý vozeň, potom guľometný, ďalší s tankovou
vežou, v strede lokomotíva, za ňou opäť
tanková veža a guľometný vozeň. Prešiel som
ohňom bojov medzi Harmancom a Čremoš-
ným i medzi Breznom a Telgártom.“

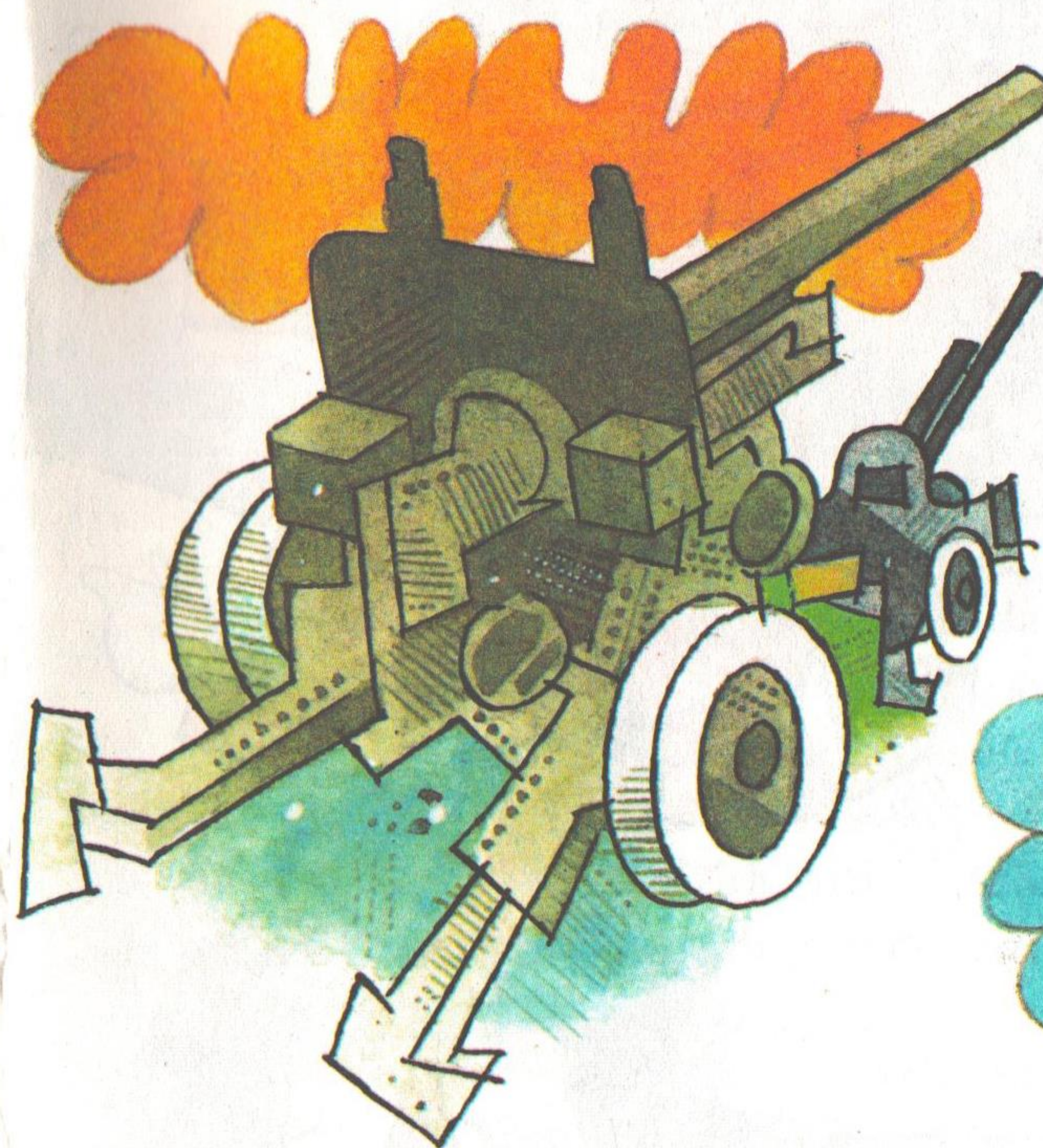
Tamtie veci mlčia. Mlčia a mlčia. A tak
veľmi by sa im chcelo rozprávať. Mlčia, lebo
sú z hrobov, z masových hrobov, do ktorých
chceli hitlerovci pochovať všetkých povstal-
cov, všetkých komunistov. Pochovali stovky
nevinných obetí: žien a detí, starcov. Čia je tá
malá topánočka? Zapaľovač? A hrebeň, pe-
ňaženka, pero, vreckový nožík?

Kabát Jozefa Adamova z Klaku. Nie, tú
dieru v golieri nevyžrali mole. Je od fašistickej
guľky. A tá veľká diera vpredu? Je od ohňa.

Klačania mali uhorieť v dome, ktorý podpáli-
li fašisti.

Telefónny kábel, s ktorým hitlerovci obesili
na Budinských Lazoch devätnásť partizánov

a občanov okolitých dedín. Medzi nimi aj
Jána Vyletela.

„Ja som puška vzor 24. Vidiš, ešte som
v palebnom postavení. Vrástla som medzi
dva smrek, za ktorými sa ukrýval pred
guľkami nepriateľa môj majiteľ. Smrek
neuchránili. Tak som tu ostala v horách nad
Nižnou Bocou a dvíhala som sa čoraz vyššie
a vyššie. Lebo stromy napriek ranám ďalej
rástli. Až ma pred jedenástimi rokmi pri
potulke lesom objavil poľovník. Teraz som
tu, v múzeu, aby som ustavične pripomínala
svojho majiteľa, aby sa na neho nikdy neza-
budlo.“

Vyšiel som z múzea a v parčíku si triedil
slová a dojmy, ktoré som počul medzi vitrí-
nami. Koľko predmetov sa mi prihovorilo?
Veľa. Ukrývajú sa za nimi osudy mužov
a žien, ktorí vedeli v rozhodujúcich chvíľach,

kde je ich pravé miesto. Keby sa mi tak
prihovorili všetky predmety! Nie, je ich tam
priveľa. Iba tých priestorových takmer päť
stoviek. A ďalších deväťtisíc je uskladnených
pod múzeom.

Oddychujem a pozerám sa na veľké lietad-
lo zelenej farby. Na krídlach, ktorých rozpä-
tie je 29 metrov, má červené hviezdy. Je to
sovjetske bombardovacie a dopravné lietadlo
LI 2. Na takýchto strojoch prilietali zo So-
vietskeho zväzu vojaci 2. československej pa-
radesantnej brigády na Tri duby. Vedno
s nimi zbrane, lieky, partizáni. Späť odvážali

ranených bojovníkov Povstania. Bolo ich tak-
mer osemsto, čo sa po prelete liečilo v soviet-
skych nemocniciach.

V parčíku veselo vyspevujú drozdy. Vari
preto sa ďalším zbraňam, teda kanónom,
húfniciam, delám, tankom nechce rozprávať.
No i ony majú svoju minulosť. Možno sa raz
rozhovoria. Skúste to vy. Mlčky pri nich
postojte a neponáhľajte sa. Ak vám prezra-
dia niečo o sebe a o ľuďoch, čo s nimi
bojovali, neváhajte a rozpovedzte všetko svo-
jim kamarátom. Podobne ako ja vám.

Uspávanka s pánom Mozartom

JAN SKÁCEL

Pán Mozart
býval čarodej
a do vienka
mu dala víla,

že nech sa dotkol,
čoho chcel,
zrazu sa hudba
objavila.

Ako raz trhá
jablká,
v tej chvíli jemná
pieseň vzniká

a celú dobu
trvala,
kým ich on kládol
do košíka.

A keď do sadu
niesol rebrík,
ozval sa nápev
v tichom moll

a sladký bol
a trvalo dlho,

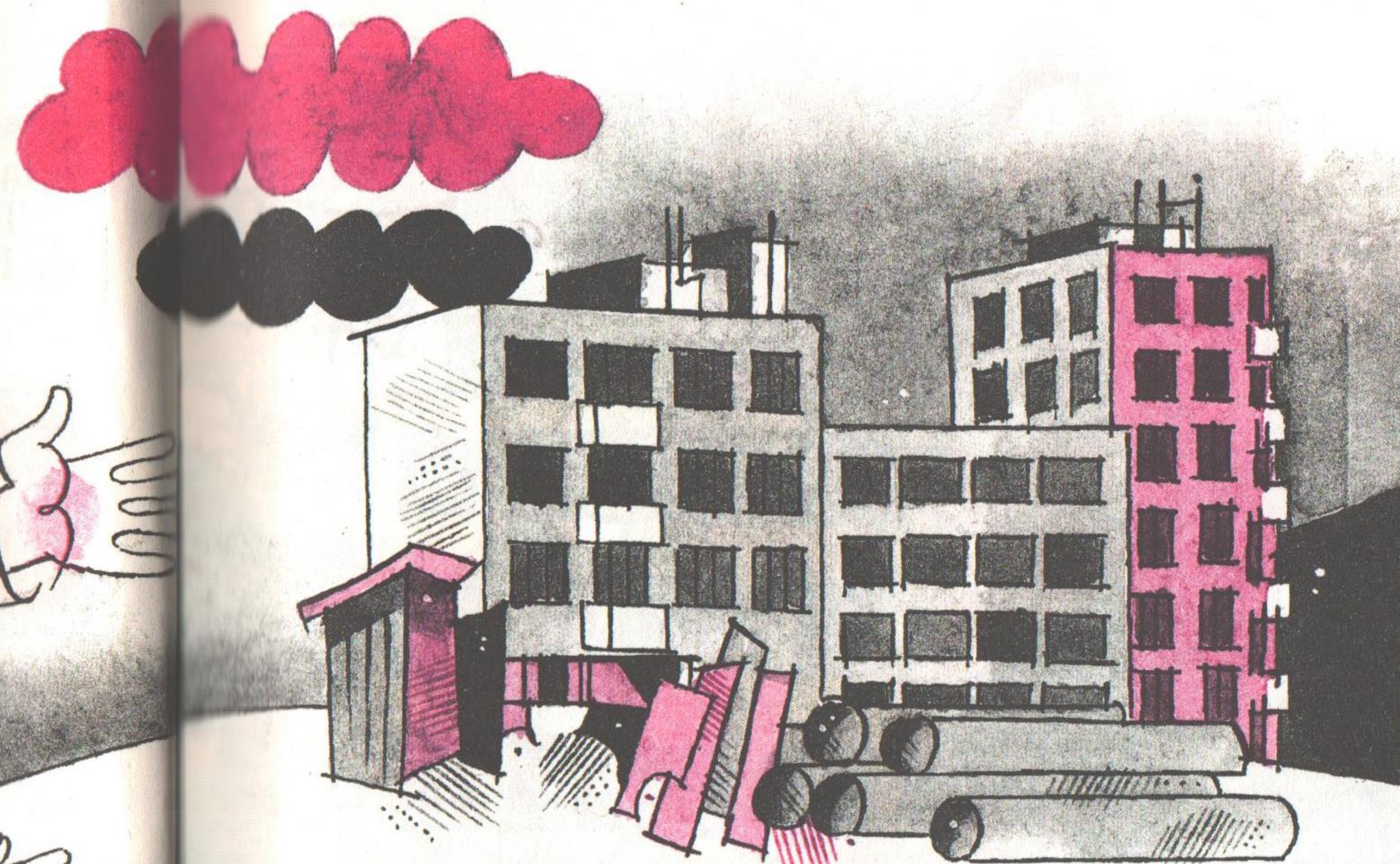

Ako šli čižmičky do sveta

VLADO BEDNÁR

Už ste sa niekedy sťahovali, deti? Nie? Zuzka Salemová z Bratislavy áno — rovno na nové sídlisko. To vám je zábava! Otec s mamou týždeň behali po starom byte, chvíľu balili hrnčeky, tanieru, lampu, skladali nábytok, ukladali to všetko do debničiek i vriec a potom to znovu rozbaľovali, lebo čosi hľadali a nevedeli, kam to založili. Čo jeden zabalil, druhý rozbalil, no jednoducho zábava!

Prišiel deň sťahovania a s ním veľké žlté auto, z ktorého vystúpili traja mocní ujovia. Usadili sa v obývačke na zemi a pýtali si pivo. Keďže mama nevedela, kam otec schoval zabalený otvárač, jeden z ujo, taký veselý, otvoril pivo zubami. Jednoducho zábava!

Napokon sa predsa len dali do nakladania a išlo im to, hoci otec s mamou im pri tom usilovne zavádzali. Potom si ten veselý ujo usadil Zuzku v kabíne na kolená a obrovské žlté auto sa rozbehlo rovno na sídlisko.

Otec s mamou sa v novom byte začali dohadovať, kde bude skriňa, kde stôl. Aby im Zuzka nezavádzala, celkom radi ju poslali von.

Zuzka rada šla. Na sídlisku je veľa blata, ale aj veľká zábava; je sa na čo pozeráť. Tu bager bagruje cestu, žeriav nakladá panely a hneď za rohom ich vykladá. Pobieha tu veľa ľudí, jeden s latkou ta, druhý s tou istou späť, tretí betónuje chodník a ďalší ho na druhom konci roztíka. Zábava! Iba kamarátov tu ešte zatiaľ nemala, lebo ľudia sa sem ešte len budú sťahovať. Preto sa len tak prechádzala v čižmičkách po blate, pozerala sa na bagre a ľudí a išla a išla, kam ju oči viedli.

Až keď už bola celkom na konci sídliska, kde líšky dávajú dobrú noc a nič tam nie je, len burina a vinohrady, zľakla sa. Rodičia ju už iste hľadajú! Treba ísť späť!

To sa povie — späť! Ale keď sa zvrtila, odrazu nevedela, ktorý je ten ich nový dom. Široko-ďaleko samý obrovský panelák vedľa paneláka, jeden druhému ani čo by z oka vypadol. Na nerozoznanie, ako v rozprávke o dvanástich mesiačikoch. Vysokánske domiská bez označenia, ani veľké žlté auto nevidela, ujovia sťahovací už istotne odišli. A ešte na to nešťastie ani nevie, na ktorom poschodí bývajú!

Aj ujovia zo stavby už poodchádzali kamsi na fajront, ako

tak ako rebrík
dlhý bol.

A to už bolo
veľa tónov
na posluh,
ba i na pohľad,

pán Mozart rebrík
rýchlo schoval,
chceš vedieť, kam?
To poviem rád.

Zhodvábnel čas
a dobrý Mozart
schoval ten rebrík
do studne,

a po rebríku
stúpa hudba
a z hĺbky studne
krásne znie.

Zabudol Mozart,
kam ho schoval,
pri strome nie je,
krúti hlavou,
však hudba
ako verný plač
znie zhlboka
a usedavo.

A v záhrade už
spieva drozd,
deti sa hrajú,
to je kriku,

muzika pána
Mozarta
zo studne lezie
po rebríku.

Prebásnil
DANIEL HEVIER

Jazva

Vojna sa chýlila ku koncu, keď do našej dediny prišli fašisti. Utekali pred postupujúcou Sovietskou armádou, ktorá ich hnala od Stalingradu. Boli špinaví, unavení, ale z očí im strieľali guľometné guľky. Ľuďom z nich behal mráz po chrbte. Bodaj by aj nie!

Doma zostali iba starci, ženy a deti. Všetci zdraví chlapi boli vo svete. Ktorí pri partizánoch, ktorí na fronte. Mnohých prinútili nemeckí vojaci kopať zákopy.

Ten v dôstojníckej rovnošate mieril rovno k richtárovmu domu, ostatní sa rozložili pred kostolom. Fajčili, ale oči im lietali po dedine. Strach sa miešal so zlosťou.

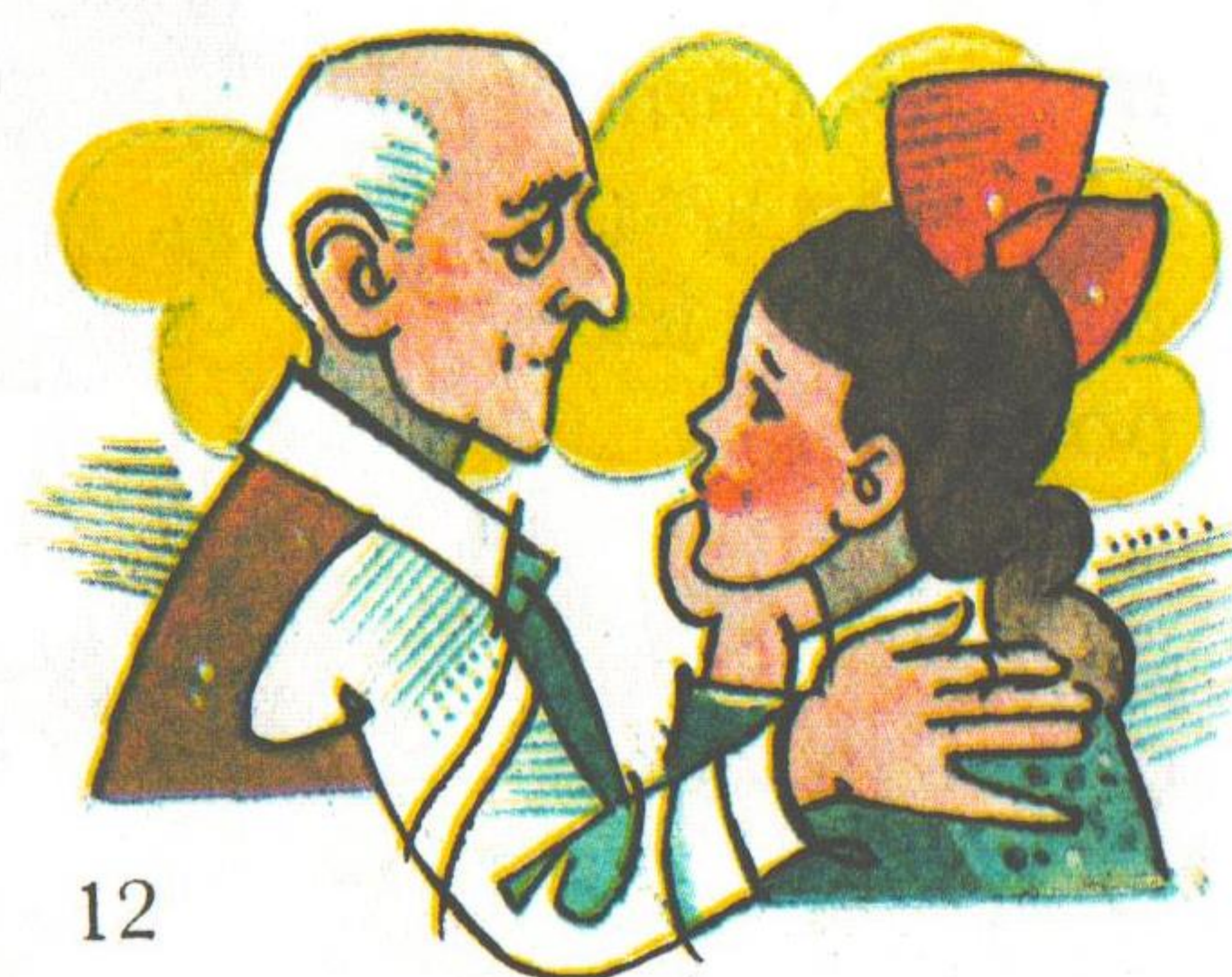
Od richtára chceli kone. Darmo sa ten bránil, vyhrážali sa mu smrťou.

Kôň, ktorého v dedine našli, bol starý. Nohy mu už neslúžili. Fašisti ho aj strašili strelbou zo samopalov, ale kôň sa stále len mykal; sily v ňom nepribúdalo. Dedinu zachránil náhodný pohonič, ktorý tadiaľ prechádzal. Sivé uniformy ho obstali, zhodili z voza, nasadli, pohnali koňa a odišli smerom do Poľska.

„Nuž, také to bolo stretnutie našich občanov s fašistami,“ končí dedko rozprávanie.

Ja však viem, že to nebolo jeho jediné stretnutie s nepriateľom. Vždy, keď sa umýva, svieti mu pod pravou lopatkou červená jazva.

Renáta Mačutková, 5. ročník,
Haligovce

to oni hovorili. Keby Zuzka vedela, kde je ten fajront, išla by sa ich spýtať, ale takto?

„Čo teraz? Ale ja dostanem!“ vzdychla si a začala obchádzať okolo domov. Ale jeden bol ako druhý. Aj zvončeky na bránach boli všetky ešte bez menoviek. Zuzka

sa ocitla sama uprostred obrovského opusteného sídliska.

Keď už začalo byť šero, rozhodla sa zazvoniť pri najbližších dverách. Hádam sa nájde dobrá stvora, čo jej pomôže.

Ale viete vy, koľko je takých zvončekov a koľko dverí na sídlisku? Aspoň milión biliónov! Zuzka najprv zvonila len

Vlk a pes

JÁN DOŇOVÁL

Uvidel hladný vlk tučného psa uviazaného na reťazi a pýta sa ho: „Počuj, bratku, a teba že kto takto vykrmil?“

„Môj pán,“ odvetil pes hrdo. „Len čo ráno vstanem, už mi nesie jest. Na obed príde znova a večer je tu s miskou zas.“

„Nuž potom ti je sveta žiť,“ vraví vlk smutne. „Nemusíš trieť takú biedu ako ja.“

„To veru nie,“ prikývol pes. Odrazu mu príde zbiedeného vlka ľúto a vraví mu:

„Vieš čo, kamarát? Zostaň ty pri mne.“

„Nie, bratku,“ pokrúti vlk hlavou. „Nezostanem.“

„A to už prečo?“ čuduje sa pes. „Môj pán by sa zaiste postaral aj o teba.“

„Veď hej,“ vraví vlk. „Lenže mne je milšie, keď ma ťaží prázdny žalúdok, než by ma mala ťažiť reťaz tvojho pána.“

Netopier

JOZEF PAVLOVIČ

*Pekný vtáčik
netopier je.*

*Je vták,
ktorý nemá perie.*

Nepýtajte sa ho:

„Kto si?“

Povie:

„Mys, čo krídla nosí.“

Odkiaľ vie psík havkať

IVAN POPOVIČ

Keď som bol malý, prišiel k nám jeden strašne veľký ujo a prísne sa ma opýtal, ako robí kravička. Povedal som mu, že mú. Nie, povedal ten strašne veľký ujo. Kravička robí bééé! A ako potom robí ovečka? opýtal som sa ho. Ovečka robí kiki-rikíí, povedal ten strašne veľký ujo a ani sa nezačervenal. Aha, teraz už viem! Kohútik robí kroch-kroch, svinka robí mňau-mňau a mačička robí hav-hav!

Celkom som sa nahneval.

Ten strašne veľký ujo sa začal veľmi smiať, a tak som mu vyplazil jazyk. No mamička mi povedala, že sa to nepatrí. Čo sa nepatrí? Vyplazovať jazyk? A klamať sa patrí? Ten strašne veľký ujo povedal, že nekla-me, že to všetko je pravda a že zvieratká, aby sa medzi sebou dorozumeli, musia sa navzájom učiť cudzie reči. Sliepočka od kravičky, kravička od ovečky, ovečka od kohútika, kohútik od prasiatka, prasiatko od mačičky, mačička od psíka, psík od koníka a koník od sliepky.

Možno je to pravda.

Ale najskôr sa musia zvieratká naučiť hovoriť v rodine. Kuriatko od sliepočky, teliatko od kravičky, malá ovečka od veľkej, malé zrieďatko od otecka-koníka alebo od kobyly-mamičky. Tak je to! Aj mňa naučili rozprávať po človečsky mama a tatko.

A odkiaľ vie psík havkať?

Keď bol psík ešte celkom malý, také malé šteniatko, naučili ho to Dunčo a Bela.

tak, bez rozmyslu, podľa toho, ktorý zvonček sa jej zapáčil. Lež neotváral jej nikto. Potom si všimla, že v niektorých oknách sa už svieti, nuž začala zvoniť pri tých dverách, kde spod prahu presvitalo svetlo.

Najprv jej otvorila akási neznáma babka s prachovkou v ruke. „Bež sa hrať kamsi inam a nevyceňuj!“ nepustila Zuzku ani k slovu a zabuchla jej dvere pred nosom.

Ale ani pri ďalšom byte nepochodila. Tam jej ani len neotvorili, len spoza dverí sa ozval prísny hlas: „Návštevy nečakáme, po zotmení nikomu neotvárame, ešte by mohol prísť nejaký kmín!“ toto jej povedal prísny hlas.

Našli sa však aj dobrí ľudkovia, jeden ujo s tetou. Chceli jej pomôcť, ale nevedeli ako. Povedali: „Joj, dievčička, keby si potrebovala papier do zberu, toho ti naválame za plnú káričku, no kde ty môžeš bývať, o tom my nemáme ani potuchy.“

Aj tma už bola a Zuzka celá nešťastná, utrápená! Sadla si na schodisko a uvažovala, či sa má dať do plaču. Ale keď to nikto nevidí, človeka to ani nebaví, nuž len tak vzdychala.

Ako v rozprávke zjavil sa pred ňou deduško. Zuzka si najprv myslela, že je to svetlonos, no to si on len svietil baterkou, aby na tmavom schodisku videl.

„A čože tak žiališ, dievčinka moja?“ spýtal sa privetivo, a Zuzka mu všetko vyrozprávala.

„Keď len toľko, tomu je ľahká pomoc!“ zasmial sa dedko. „Nože hybajme! Kadiaľ sa čižmičky vybrali do sveta, tadiaľ sa aj musia vrátiť domov, to dá rozum!“ Vyšli pred dom a deduško posvietil baterkou na zem. A skutočne — v blate sa jasne črtali stopy Zuzkiných čižmičiek.

Tak si svietili baterkou a kráčali po stopách čižmičiek pekne späť.

Keď Zuzka pred dverami ich bytu zazrela obrovské tatkove topánky a menšie mamine, vedela, že je doma.

Juj, ale boli otec s mamou radi, že sa šťastne vrátila. Už ju hľadali, až skoro sami zablúdili. Zuzka ani nedostala, lebo otec povedal: „Tak sa nám naša čižmička vybrala do sveta! No hlavná vec, že sa vrátila!“

Deduško s baterkou chcel dobrácky zmiznúť, no otec jednoducho vtiahol deduška do obývačky. A ešte keď Zuzka zaspávala, počula, ako si štrngocú, smejú sa a rozprávajú čosi také, akí sú radi, že sa zišli dobrí ľudia.

O pastierovi, čo šťastie hľadal

SLOVENSKÁ LUDOVÁ ROZPÁVKA

Kde bol, kde nebol, žil raz chudobný pastier, čo ani seba, ani svojho starého otca a mať nemohol užiť. A tak jedného rána vzal do ruky palicu a vraví:

„Dobre sa tu mávajte, moji drahí. Ja idem do sveta šťastie skúsiť.“

Lenže kdeže tam šťastie. Horšie mu je vo svete, než mu bolo doma. Lebo darmo sa núka do služby, márne chodí na bohaté dvory. Všade ho len nevrlym slovom odbíjajú, ba neraz aj so psami vyprevádzajú.

Keď mu už chudákovi bolo tak zle, že nemal ani kde hlavu skloniť, pobral sa do najbližšej hory. Tam vyliezol na košatú borovicu, že dajako po biede prespí na nej do rána. Lenže nestačil ani oči privrieť, keď odrazu počuje:

„A čože budeme chodiť ďalej, kamaráti, keď lepšie miesto, ako je toto, už nenájdeme.“

Pozrie sa pastier pomedzi konáre a od strachu div na zem nespadne; pod stromom sa usádzajú traja chlapi, jeden černejší než druhý.

„Len keby bola dáka večera,“ vraví najčernejší spomedzi nich. „Hneď by sa nám lepšie spalo. Či máte niečo, kamaráti?“

„Ja mám mešec, čo je v ňom peňazí do vôle,“ rečie jeden z chlapov a hneď aj zatrasie koženým vrecúškom, že sa z neho priehrástami sypú zlaté dukáty.

„Ech, načože nám tvojich peňazí,“ mračí sa ten najčernejší. „Či sa z nich vari najeme?“

Vtedy pastier vidí, ako muž, čo ešte dosiaľ nevyriekol slova, vyťahuje z vrečka fajku a vraví:

„Stačí, aby som ju stisol, a máme, čo chceme.“

„Nuž stisni,“ vraví znova ten najčernejší.

Zovrel chlap fajku v dlani a tu len keď vyskočí zo zeme na piad' vysoký človečik a ukláňa sa:

„Čo chceš, to ti zaraz dám, ja som sluha, ty môj pán!“

„Keď je tak,“ vraví muž, „prines nám tri pečené husi, tri biele chleby a tri fľaše červeného vína.“

Urobil človečik, ako si muž želal, a už ho nebolo. A tí traja podho sa hostiť, že hladnému pastierovi šlo oči od žiadostivosti vyočiť.

„A teraz ukáž ty, čo máš za čudo,“ vraví napokon chlap s mešcom tomu najčernejšiemu. „My sme už svoje ukázali.“

Vybral chlap spoza čižmy zakrivený nôž a vraví:

„Keď chcem, urobí ma neviditeľným. Len si ho musím vložiť za opasok.“

„Kdeže za opasok,“ vraví ten s fajkou. „Do stromu ho zapichni. A poriadne vysoko, aby nám ho nikto, keď pospíme, nemohol vytiahnuť.“

Hneď nato vzal mešec, vložil doň fajku a zavesil ho na zapichnutý nôž.

„A teraz už môžeme pokojne spať,“ povedal a natiahol sa pod stromom.

Počkal pastier, kým pospali aj tí dvaja, a potichu začal zliezať z borovice. Keď došiel na to miesto, kde viseli zázračné veci, nerozmýšľal, všetky tri strčil do vrečka a ani nedýchajúc, spustil sa na zem. Potom vzal nohy na plecía a rozbehol sa, kam ho oči viedli.

Ktohovie dokiaľ by bol tak utekal, predieral sa cez krovie a trnie, keby nebol zazrel

v diaľke svetielko ako hviezdička na nebi. Nuž zamieril k nemu a veru dobre urobil, lebo prišiel k ohňu, pri ktorom sedel sivovlasý starec.

„Dajžebože šťastia, starý otec,“ pozdravil pastier a hneď sa aj pýta: „A či neviete o dajakom chodníku, po ktorom by som sa dostal z tejto hory von?“

„Viem, synak,“ vraví starec, „ale ukázať ti ho nemôžem.“

„A či som vám vari zle urobil,“ čuduje sa pastier, „že mi nechcete pomôcť?“

„Veď ja nie preto,“ hovorí starec, „že by som nechcel. Ale tak dlho som nejedol, že sa už ani na nohy nemôžem postaviť.“

„Čo len to,“ hodil rukou pastier. „Potom vám ja ľahko pomôžem.“

A hneď aj vyberá z mešca fajku a tisne ju v dlani. I tentoraz vyskočí zo zeme na piad vysoký človečik a vraví si to svoje:

„Čo chceš, to ti zaraz dám,
ja som sluha, ty môj pán!“

Nestačil pastier svoje želanie ani poriadne vysloviť, už bolo pred ním jedál od výmyslu sveta. A človečik ako prišiel, tak bol preč.

„Jedzte a pite, starý otec,“ ponúka pastier starca, „čo vám len hrdlo ráči. Veď ak bude málo, dám ešte nanosiť.“

„Kdeže málo. Vystačí mi aj na potom,“ vraví starec a z hrbý dobrôt vyberá si suchú kôročku, čo sa tam ktohovie ako dostala.

Keď ju požul, zložil si z hlavy deravý klobúk a podáva ho pastierovi.

„Vezmi si ho, synak.“

„A ba,“ krúti hlavou pastier, „načože by mi boli vaše diery, starý otec. Dosť ja mám svojich.“

„Len ber, keď ti ho dávam.“

Vzal si pastier navela starcov klobúk, ba si ho aj na hlavu položil. A vtedy starec vraví:

„A teraz ho tri razy skrúť a pritom si niečo zaželať.“

Myslel si pastier, že ho starec obracia na posmech, a tak len ledabolo pokrútil klobúkom. A keďže rovno pred ním stál obrovský dub, pomyslel si: Nech ťa parom uchyťí aj s koreňmi.

V tej chvíli sa zablýskalo, zahrnelo, a kým si pastier stačil od údivu pretrieť oči, zostala po dube len hlbocizná jama.

„Nuž ako, synak?“ pýta sa starec. „Ani teraz sa ti môj deravý klobúk nevidí?“

„Teraz už hej, starý otec,“ vraví pastier.

„Len neviem, či mi bude aj na úžitok, alebo len na škodu.“

„I na jedno, i na druhé,“ odvetí stavec a dodáva: „Veď aj tie tri zázračné veci, čo máš, ti nebudú len na potešenie, ale i na zármutok.“

Začudoval sa pastier starcovej veštbe, ale čoskoro na ňu zabudol. Lebo tak bolo, že len čo vyšiel z hory, došiel na jeden zámok, kde si konečne našiel službu.

A keďže sa v nej mal lepšie než dobre, nepomyslel ten veru na to, že by mu dakedy mohlo byť aj inak.

Raz sa však stalo, že do stajne, kde riadil kone, vošiel kráľ a mlčky, bez slova začal si sedlať svojho tátoša.

„Hej, pán kráľ,“ ozval sa pastier, „a čože ste dnes taký smutný?“

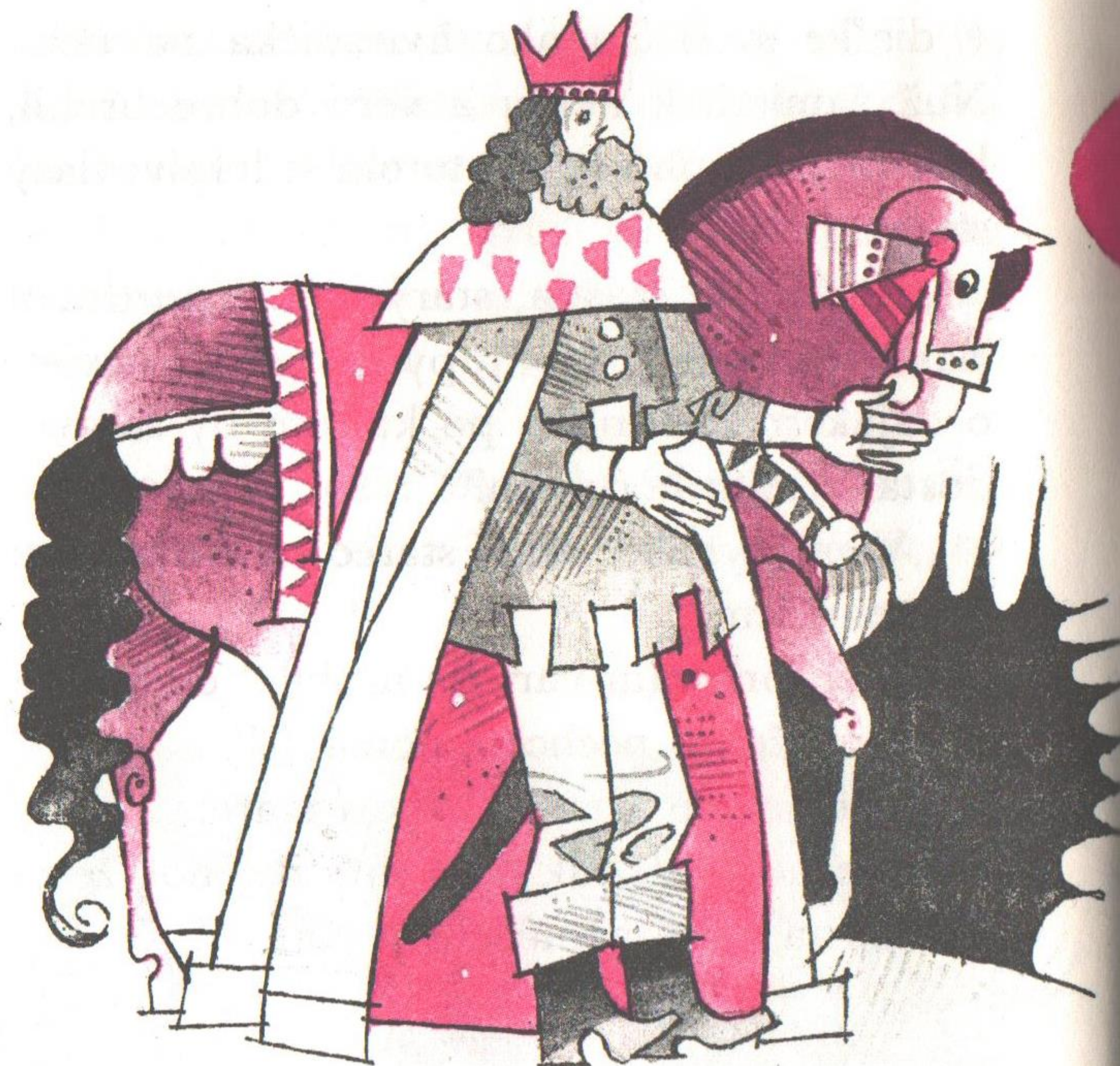
„Bodaj by som nebol,“ vraví kráľ, „keď náš zámok nepriateľ oblahol. A keby ho aspoň tolko bolo, ako je nás,“ dodáva. „Ale je ho ako vody v mori.“

Vyzrel pastier von oblokom a naozaj. Na lúke pod zámkom jeden nepriateľský jazdec vedľa druhého. Lúto prišlo chudákovi kráľa, chce ho dáakým dobrým slovom potešiť, ale ten už medzitým rušia po zámockom moste proti hrozitánskej presile.

Natiahol sa vtedy pastier za hradu, kde mal schované svoje zázračné veci, a prvú schytil fajku. Len čo ju zovrel v dlani, kde sa vzal, tam sa vzal, opäť stál pred ním na piad' vysoký človečik a ukláňa sa:

„Čo chceš, to ti zaraz dám, ja som sluha, ty môj pán!“

„Keď je tak,“ vraví pastier, „potom chcem medeného koňa, strieborný odev a meč z blýskavého zlata.“

Uklonil sa človečik a hneď nato je pastier v striebre odetý, pri boku má zlatý meč a pred sebou medeného koňa.

I chce naň vysadnúť, ale spomenie si na to, čo má ešte za hradou, a tak skôr ako vyskočí do sedla, vezme si aj nôž i deravý klobúk. A potom už tak cvála zo zámku, že sa pod ním až kamene drobia.

Zbadal kráľ rytiera na medenom koni, nuž začal sa lúčiť so životom. No rytier namiesto toho, aby naňho udrel, úctivo pred ním sklonil hlavu:

„A či by som vám mohol byť na pomoci, pán kráľ?“

„Veru mohol,“ vraví prekvapený kráľ. „Lebo samému mi tu zahynúť prichodí.“

Vtedy si pastier položil na šišak deravý klobúk, tri razy ním zvrtol a pomyslel si: Nech parom uchytiť polovicu nepriateľského vojska a druhú nech mi pomôže premôcť.

V tú samú chvíľu sa zablýskalo, zahrmelo a polovica nepriateľských jazdcov bola preč. A na tú druhú sa preoblečený pastier vyrútil tak smelo, že sa mu málokto odvážil postaviť na odpor. A kto to predsa len urobil, ten to zaraz aj oľutoval, lebo zlatý meč ťal, akoby ho desať chlapov v ruke držalo.

„Vďaka ti, prevďaka, neznámy rytier,“ poklonil sa kráľ pastierovi, keď i posledný nepriateľský jazdec zutekal z bojiska. „Za-

chránil si mňa i moje kráľovstvo. Nuž povedz, čím by som sa ti najlepšie odmenil.“

„Nežiadam ja nič,“ vraví pastier, „ale keď mi už chcete niečo dať,“ vraví ďalej, „potom by som sa potešil tomu, čo vám visí na krku.“

Odopol si kráľ pliešok, na ktorom mal vymaľovanú dcéru, a vraví:

„Pekný je to obrázok, ale tá, čo je na ňom vymaľovaná, je sto ráz krajšia.“

A hneď aj pozýva pastiera, aby šiel s ním do zámku a na vlastné oči sa presvedčil, či mu vraví pravdu. Ba ak má vôľu, môže si princeznú vziať za ženu.

No pastier len hlavou pokrútil, lebo sa bál, že by ho na kráľovskom dvore spoznali a princezná, ktorej sa len potajme tešil, by ho mohla nielen vysmiať, ale ešte aj vyhnať zo služby. A tak keď sa kráľ obzrel bokom, rýchlo vytiahol spoza čižmy zakrivený nôž a vložil si ho za pás.

Moril si potom kráľ hlavu, kde sa tak zrazu podel rytier na medenom koni, ba ho do večera na tom istom mieste vyčkával. A kým on tam stál, zatiaľ pastier už bol dávno v zámku, kone v kráľovskej stajni napájal.

(Pokračovanie)

V podaní ONDREJA SLIACKEHO

O strielajúcej motyke

PAVOL ŠTEFÁNIK

Klauni sú klauni. Vbehli do manéže s motykami. Vystrájali s nimi všelijaké kúsky, aby dokázali deťom, čoho sú schopní, a vtom — bác!

Deti sa ihneď poskrývali pod kreslá, stoličky i pod lavice, aby ich tí nezbední klauni nezasiahli.

Lenže výstrel väčšmi prekvapil klaunov než malých divákov. Preto odhodili motyky ďaleko od seba.

„Pomóc... pomóc...!“ vykrikovali a ozlomkrky bežali z manéže.

Zavládlo ticho. Deti zízali spod kresiel, stoličiek i lavíc. Najsmelší Marián radostne zavolať:

„Veď to nie sú pušky, ale motyky!“

Deti nechceli veriť svojim ušiam, a tak sa šli presvedčiť. A naozaj. Uprostred ležali dve obyčajné motyky. Klauni chceli nimi ukázať, ako si má každý záhradkár počínať vo svojej záhradke. Zabudli však na príslovie, že niekedy aj motyka vystrelí. A dnes sa to stalo, motyka vystrelila.

Preto sa obidvaja klauni tak strašne vyľakali a ušli.

Keď sa vrátili do manéže, deti im natešene zatlieskali.

Čo je to svedomie

JANA ŠRÁMKOVÁ

Robo tri dni ležal, spal, poriadne sa potil, no už je zasa ako rybička. Hoci je len pol ôsmej ráno, spať sa mu nechce, a ležať v posteli iba tak ho nebaví. Radšej sedí pred zrkadlom a skúša si sestrin slamený klobúk. Keby chcel, mohol by si vyskúšať hocičo, nik by ho preto neokrikoval. Pretože dnes je po prvý raz doma sám. Vlastne nie celkom sám — doma je aj kanárik Ďobko. Sestra Ľuba šla do práce, ocko do svojej roboty a mama do obchodu. Kým mal Robo horúčku, bola s ním doma mama. Včera jej však zatelefonoval ujo vedúci a veľmi ju prosil, aby prišla aspoň na chvíľu, kým je v obchode najviac ľudí.

„Dlho ťa tu samého nenechám, o dve hodiny som naspät.“

Mama sa usmievala, keď to Robovi hovorila, ale on aj tak spoznal, že sa trápí. Robovi sa to ešte aj teraz vidí čudné. Načo sa len toľko trápila? Veď jemu sa samému doma celkom páči! Náhodou je to oveľa lepšie, ako keď sú doma všetci. Vtedy mu ustavične niekto niečo prikazuje.

Robo si prisadol bližšie k zrkadlu. Skúša robiť grimasy ako ocko, keď sa holí. Robo sa rád prizerá, keď sa ocko holí. Aj dnes ráno sa chcel prizeráť, ale nemohol. Práve vtedy ho

mama poslala, aby dával pozor na Ďobka. Mama v kuchyni pripravovala raňajky a odtiaľ na Roba zavolala:

„Robko, dávaj pozor na Ďobka, lebo niečo vyparatí!“

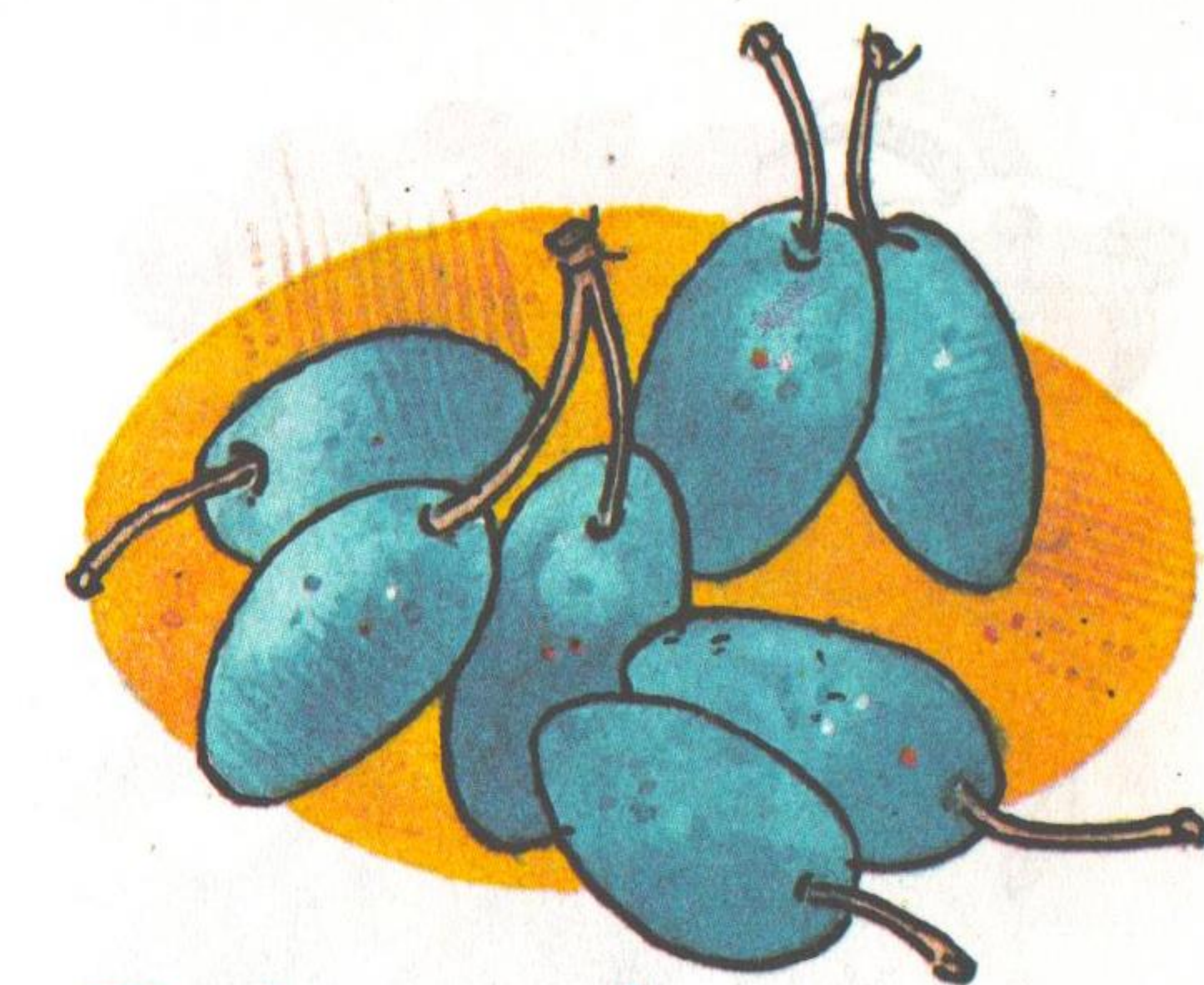
„Stále iba ja,“ zašomral Robo a nahlas povedal: „Teraz nemôžem, dívam sa na ocka, ako sa holí!“

„Len choď, ocko sa oholí aj bez tvojho pozerania! Ďobko nemôže lietať po byte bez dozoru. Spomeň si, čo všetko už povystrájal!“

Robo si nemusel spomínať. Dobre vedel, čo všetko už Ďobo povystrájal. Najmenej trikrát sa už v obývačke zamotal do záclony. Raz spadol za skriňu, ba raz dokonca vletel do kuchyne a len-len že nespadol do polievky.

„Nemusíš Ďoba púšťať z kletky každú chvíľu!“ vyčítal Robo mame. „Potom vždy niečo vyparatí!“

„Nepúšťam ho každú chvíľu, iba každý deň na chvíľku,“ namietla mama. „Ani tebe by sa nepáčilo, keby si bol celý deň zatvorený v kletke. Tak už toľko nerečni a choď si aspoň na izbičke zatvoriť dvere, aby Ďobko nevyletel na chodbu.“

Belasosť

MIKLÓS VERESS

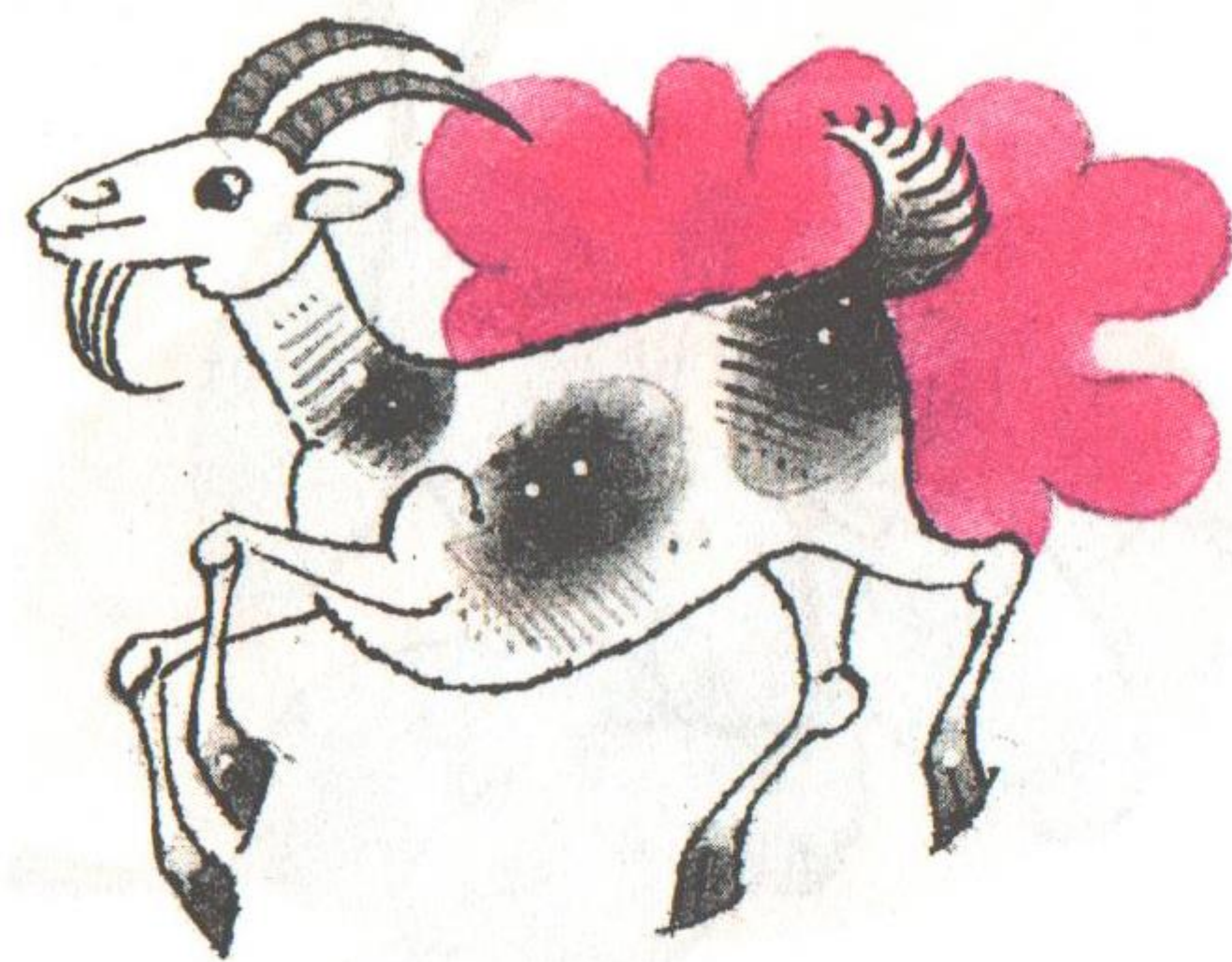
Modré nebo,
modrý les,
modrý chlieb sa pečie dnes.
Modré žito,
modrá raž,
modrý prach sa dvíha až.

Škola
zmodrela až sem,
ja na slivku belasiem.
Je čas jablák,
hrušiek zas,
aj hájnik má modrý hlas.

Preskoč hravú
modrú ríavu
plnú farieb — tam aj späť.
V zhone veľkom
stratiš skielko,
rozplynie sa modrý svet.

Sčervenela
ruža celá,
plameň slnka zozlatol.
Prach je sivý.
Čo sa divíš?
Modrých sliviek plný stôl.

Prel. VOJTECH KONDRÓT

Namyslený cap

LADISLAV KUCHTA

Bradatý cap dozeral na svoje družky, aby sa k nim neprikradol dajaký nezvaný hosť. Pritom si ne-
ršímol, že ho spoza kríkov pozoruje vlk.

„Máš ty krásnu bradu,“ pri-
hovoril sa vlk capovi.

„Veruže mám,“ hrdil sa cap.
„Pozri, aká je krásna a hustá zospo-
du. A ako len vonia.“

„Naozaj?“ vraví vlk a už je capo-
vi pod hrdlom. „Naozaj vonia,“
uškfňa sa, keď hoduje na svojej
hlúpej koristi.

Z čoho je veselá nálada

IVAN POPOVIČ

Z čoho je veselá nálada?
Tak to veru neviem.

Napríklad vtedy, keď som tatkovi
rozobral hodinky, naskočila mu na
čele akási prísna čiara a z očí mu
sršali blesky, ako keď je letná búrka.
A keď sa to spomenie dnes, tak sa
mama smeje a tatko tiež. Hneď je
doma veselá nálada.

Tá istá vec — a raz je z toho
strach a inokedy zasa veselá nálada.

Ja by som chcel, aby sa ľudia na
seba vždy len usmievali.

„Nech ide Ľuba, ona má dlhšie nohy, skôr ta príde!“
vynašiel sa Robo, lebo sa mu nechcelo odísť z kuchyne. Bolo
tam tak teplučko, voňavo a útulne.

„Robko, Robko!“ zalamentovala mama. „Ja si môžem
ruky od roboty zodrať až po lakte, a tebe ani na um nezíde,
aby si mi s niečím pomohol. Kedy sa už konečne naučíš
starať sa o svojho kanárika?“

„Keď je taký, nemali ste mu dať na narodeniny kanárika
živého, ale vypchatého,“ povedala Ľuba a ďalej natierala
chlieb maslom.

„Ty sa daj vypchať!“ poradil jej Robo a odišiel.

Dvere do jeho izbičky boli už zatvorené. Stál pri nich
ocko, bez slova vzal Roba za ruku, odviedol ho do obývačky
a až tam mu povedal:

„Počúvaj, kamarát, nebudeš mi veriť, ale ja som už tuším
zabudol, komu som priniesol Ďobka.“

„Ale, ocko, však to hovoríš iba tak!“ neveril Robo. „Komu
by si ho priniesol? Veď len ja som mal narodeniny!“

„Že by som mal takú deravú hlavu?“ čudoval sa otec.
„Vieš, že ani na to si neviem spomenúť, kto Ďobkovi čistí
klietku? Nože mi prezrad, kto mu každý deň vymieňa vodu
v kúpeľničke, kto mu sype vtáčí zob, kto sa stará, aby mal
každý deň jablčko, čerstvý šalát alebo vajíčko?“

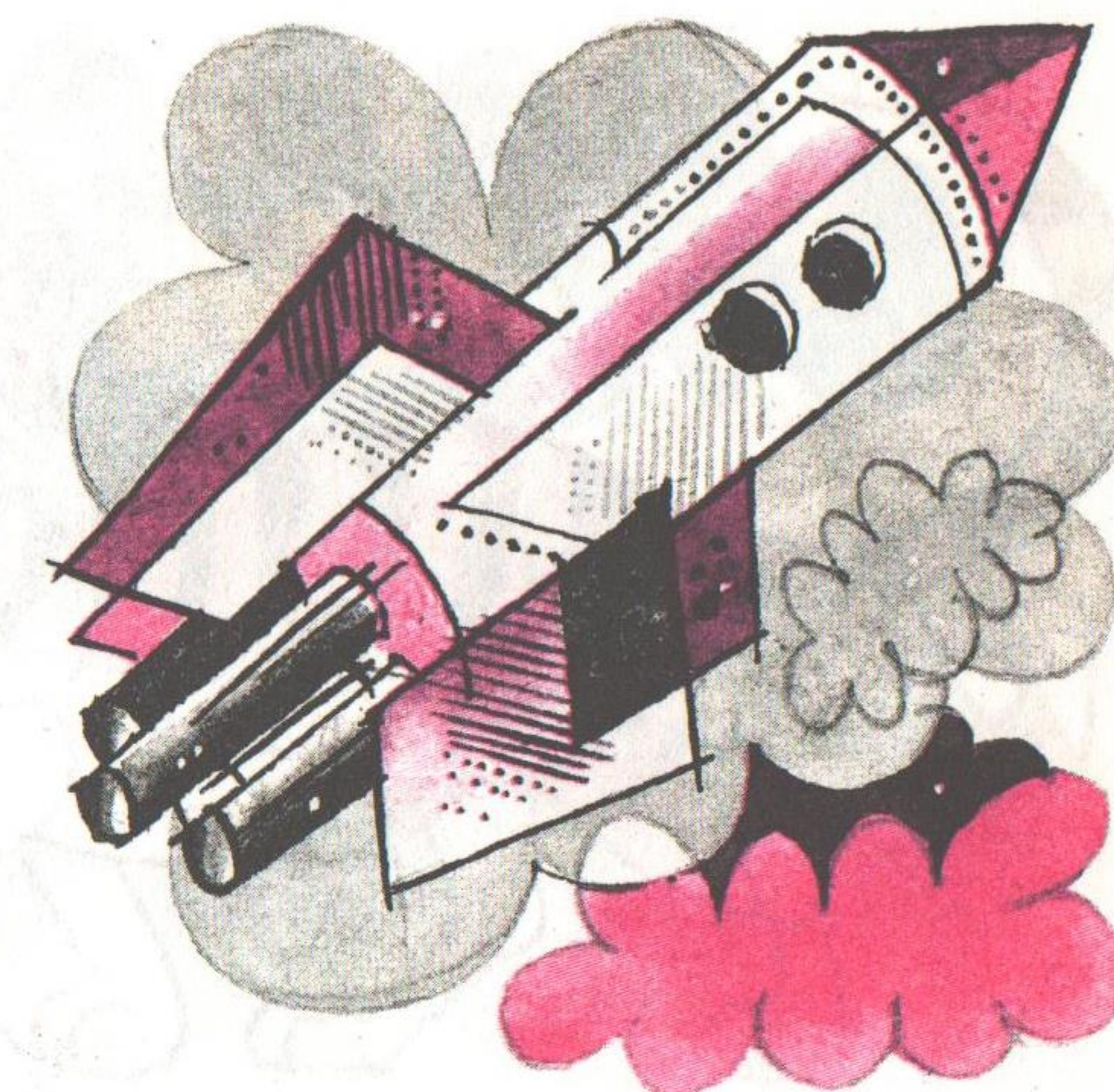
„Nepamätám sa,“ vyhovára sa Robo. „Možno aj ja mám
deravú hlavu.“

„Robo, Robo!“ pokrútil ocko hlavou. „Nebudeme my
dvaja kamaráti, keď sa v tebe čo najskôr neozve svedomie!
Vari si zabudol, že mamka má iba jedny ruky?“

„Čo je to svedomie?“ rýchlo sa pýta Robo.

Vôbec nebol zvedavý, čo je to svedomie. Len sa mu zdalo,
že ocko by možno chcel, aby to vedel. A dúfal, že ho ocko
možno pochválil za to, že to chce vedieť. Lenže ocko ho
nepochválil, ani mu nevysvetlil, čo to svedomie vlastne je.
Povedal iba:

„Len troška popremýšľaj a prídeš na to sám!“

Kozmonaut

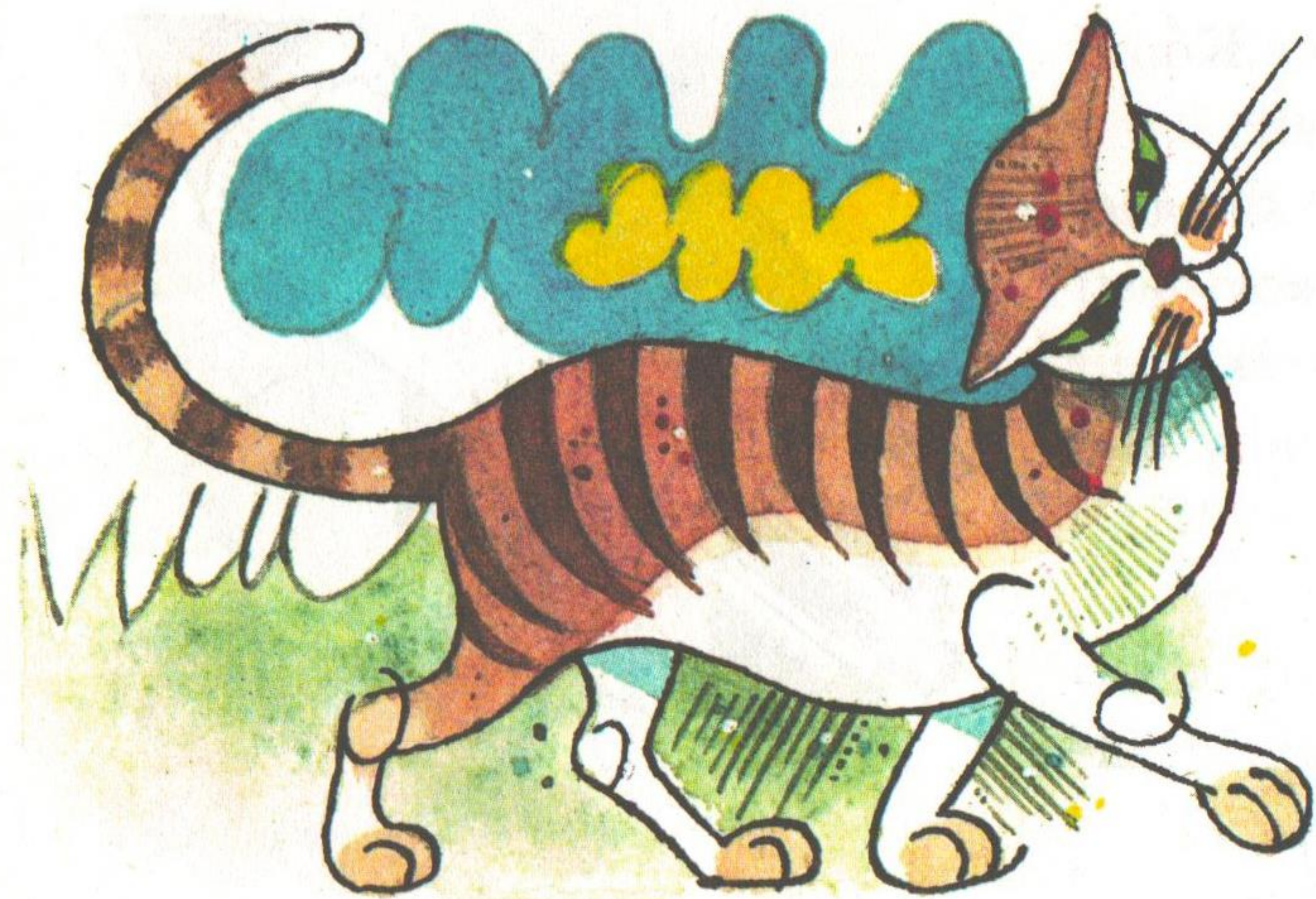
JÁN TURAN

Raketa je ako tisíc áut.
Najrýchlejšie letí kozmonaut.
Keď si sadne do rakety,
pred sebou má šire svety,
najrýchlejšie letí kozmonaut.

Zemeguľu raz-dva obletí.
Zem mu pošle pozdrav od detí.
Zvysoka je pekný pohľad,
kozmonaut má ďalekohľad.
Zem mu pošle pozdrav od detí.

Aj my skúsime svet obletieť.
Neplač, mama, vrátíme sa späť.
Sadnime si do rakety,
raketa je plná detí,
neplač, mama, vrátíme sa späť.

Kozmonaut sa zhora pozerá.
Skúma hory, skúma jazerá.
Pozerá sa na svet z výšky,
slony vidí ako myšky,
srdce sa mu strachom nezviera.

Arana

ALOJZ ČOBEJ

Arana ležala schúlená do kľbka na zdrape starého pokrovca pod lavičkou pri dverách. Nik si ju nevšimol a ani ju nevzrušovalo nič z toho, čo sa robilo okolo nej.

„Kam sa tá mačka pohne, všade iba zavadzia!“ hnevala sa mama, keď sa jej Arana priplietla pod metlu.

„Čo si na ňu odrazu taká?“ zašomral otec.

„Len čo ju daromne kŕmime.“

„Vidím, že by si ju najradšej vyhodila na smetisko!“

Mama sa začervenala.

„Nejde o to... ale ťaží sa jej už aj chvostom pohnúť.“

Otec nepovedal nič, no v duchu uznal, že mama má pravdu. Z Arany je stará, lenivá mačka. Ale za tie roky si na ňu priveľmi zvykol a nevedel by ju len tak vyhnať z domu. Chýbala by mu. Nakoniec, Arana si už svoje odslúžila. Aká to bola kedysi mačka! Nebolo jej páru na celej ulici. Na myši bola ako divá. A veď sa aj musela činiť. Každý rok priviedla na svet tri, štyri, ba raz i päť mačiat. V takýto čas lovila u horných i dolných susedov, striehla na korisť v záhrade, ba neraz vyšla na lov aj ďaleko do poľa.

Už zopár rokov je debnička pod strechou prázdna. Arana ostarela, lesklá srst' jej ošedivela, ožltla, ba tu i tam aj vypĺzla. Aj myši akoby ju prestali zaujímať. Stačila jej nejaká omrvinka z kuchyne a pokrovček pod lavičkou na podstení.

Keď raz mama uvidela prebehnúť cez dvor malú sivú myšku, povedala:

„Budeme si musieť obstaráť novú mačku.“

Dušanovi takmer zabehol rožok v hrdle.

„A čo bude s Aranou?“

Otec s mamou sa pozreli na seba.

„Dáme ju do domova dôchodcov!“

Zasmiali sa.

„Ty chceš Aranú utopiť?“ pozrel sa Dušan spýtavo na otca.

Mama sa obrátila od sporáka.

„Pozri, chlapče,“ povedal otec mäkko,

„dačo s tou mačkou budeme musieť urobiť. Obstaráme si nejaké mladé mača, inak nám myši polezú až do kuchyne.“

Chvíľu všetci uvažovali, čo s Aranou. Nakoniec sa dohodli, že ju nechajú žiť.

Celú vec vzal na seba Dušan. Dohodol sa s Vladom, že to urobia v sobotu.

V ten deň boli od rána akísi nesvoji. Tmolili sa po dvore a do ničoho sa im nechcelo. Arana sa spokojne vyhrievala pod lavičkou pri dverách. Od rána žila iba na samých dobrotách. Obtľčený smaltovaný hrnček pri nej bol plný mlieka. Ani sa naň neobzrela.

Keď sa zmrklo, hodili chlapci mačku do vaku a pobrali sa na druhý koniec mesta. Blúdili krížom-krážom úzkymi uličkami, občas sa vracali, nečakane menili smer, aby Aranú pomýlili. Kým došli za mesto, bola už tma ako vo vreci. Našli si osamelý domec s vysokým došteným plotom. Chvíľu ho pozorovali. Na dvore ticho, pusto, iba do záhrady blikalo jediné osvetlené okno.

Dušan podišiel tichučko k bráne. Postavil sa na prsty, preložil vak ponad zahrotené dosky a obrátil ho. Počuli, ako mačacie telo ľahko cuplo na zem. Uľahčene si vydýchli.

„Mňau...“ ozvalo sa vzápätí nad nimi. Zdvihli oči.

Arana sedela na bráne a hľadela na nich zelenkavými očami.

Prvý sa spamätal Vlado.

„Ideš!“ zahrozil sa jej rukou. „Potvora!“

Mačka zdvihla chvost, naježila srst' a vyceřila drobné zúbky: „Mňau...“

Vlado vzal vak a zahnal sa ním:

„Ber sa, ty staré rešeto!“

Arana skočila do tmy a viac jej nebolo.

Domov sa vracali bez slova. Chvíľu postáli pred kinom, aby si prezreli reklamu akéhosi dobrodružného filmu. Ale farebné obrázky ich vôbec nezaujali.

Dušan nahmatol vo vrecku korunu.

„Chceš žuvačku?“

„Čo ja viem,“ mykol plecom Vlado.

Vzali si pedra v pestro pomaľovanom papieriku. Rozlomili ružovú kocku napoly a bezmyšlienkovite kývali bradami.

Slovensko na prahu novoveku

Počiatky slovenského národného obrodzenia

Maďarská šľachta, ktorá vládla v Uhorsku, rozhodla sa koncom 18. storočia viesť politický zápas proti rakúskej vláde. Boj za nezávislosť Uhorska by sám osebe nebol zlý. Zlé bolo však to, že šľachta chcela utvoriť v Uhorsku národne jednotný štát s jediným, to jest maďarským jazykom. Značilo to teda, že chcela pomadžarčiť Slovákov, Srbov, Chorvátov, Slovincov, Ukrajincov-Rusínov, Rumunov, ktorí počtom prevažovali Maďarov.

„Uherská slovenčina“

Zdalo sa, že maďarizačnému nátlaku šľachty nič neodolá; slovenský ľud bol biedny a rodiaca sa maloburžoázia zas hospodársky slabá, kultúrne nerozvinutá, zaostala a politicky bezprávná. Vtedy však na scénu národného života vystupujú príslušníci slovenskej inteligencie, ktorí sa nechcú zmieriť s odnárodňovaním ľudu. Svoju prvoradú úlohu vi-

dia v rozvíjaní národného života; v pestovaní reči a slovesnej kultúry.

Vo vyspelých štátoch Európy zohrali veľké mestá významnú úlohu pri rozvíjaní novodobých národov. Boli strediskami hospodárskeho, politického a kultúrneho života. Na Slovensku v období feudalizmu všetky významnejšie mestá ovládlo nemecké meštianstvo. Niektoré menšie mestečká, napríklad Trenčín, Púchov a Skalica sa do 18. storočia poslovenčili, ale väčší význam pre rozvoj slovenskej národnosti to nemalo. Keďže Slovákom chýbalo v stredoveku vlastné mestské centrum, stala sa v 15. storočí jazykom slovenskej národnosti čeština. Reč najbližšieho bratského národa od samého začiatku sa postupne poslovenčovala. Najrýchlejšie to prebiehalo v Trnave a Bratislave a na ich okolí, takže na začiatku 18. storočia vznikol tu nový kultúrny jazyk, ktorý súčasníci nazývali „uherská slovenčina“.

Význam Bratislavy najlepšie pochopíme, keď si pripomenieme, že od roku 1526 je korunovačným mestom, od polovice 18. storočia sídlom miestodržiteľa Uhorska. Ďalej, že je sídlom vysokých krajinských úradov, patrí k najľudnatejším mestám Uhorska (30 000 obyvateľov). Pôsobili tu dve divadlá, viacero tlačiarňí a kníhkupectiev a napokon boli tu významné školy (napr. kráľovská právnická akadémia, generálny seminár, lýceum). Tým všetkým zohrala vý-

znamnú úlohu v slovenskom národnom obrození.

Nariadenie Jozefa II. o potrebe „kultivovať národné jazyky“ vytvorilo predpoklady, aby sa „uherská slovenčina“ užívala nielen v bežnom živote, ale aby sa povýšila na spisovný jazyk. Podľa tohto nariadenia všetci, čo pôsobili medzi ľuďom — kňazi, učitelia, úradníci — mali ovládať jazyk ľudu. Najmä drobné kňazstvo sa Jozef II. usiloval využiť na to, aby pospolitému ľudu vysvetľovalo v jeho vlastnej reči cisárske reformy, ktorými chcel zreformovať feudálny štát.

Povýšiť slovenčinu na spisovný jazyk pokúsil sa Jozef Ignác Bajza v prvom slovenskom románe René mládenca príhodi a skusenosti. Jeho literárnej slovenčine chýbal však pevnejší gramatický základ, preto sa neujala. Plnila však Bajzovo predstavenie „dláždiť cestu“ uzakonienia slovenčiny ako celonárodného jazyka.

Bernolákovci

Pokiaľ sa študenti, budúci katolícki kňazi, vzdelávali v seminároch pri jednotlivých biskupstvách (Trnava, Nitra, Spišská Kapitula a i.), nepociťovali potrebu jednotného spisovného jazyka. V Trnave používali kultúrnu západoslovenčinu, v Spišskej Kapitule zasa spišské alebo šarišské nárečie a pod. Pri ich sústreďení do jednej školy (generálneho seminára) vystúpila však do popredia potreba spisovného ja-

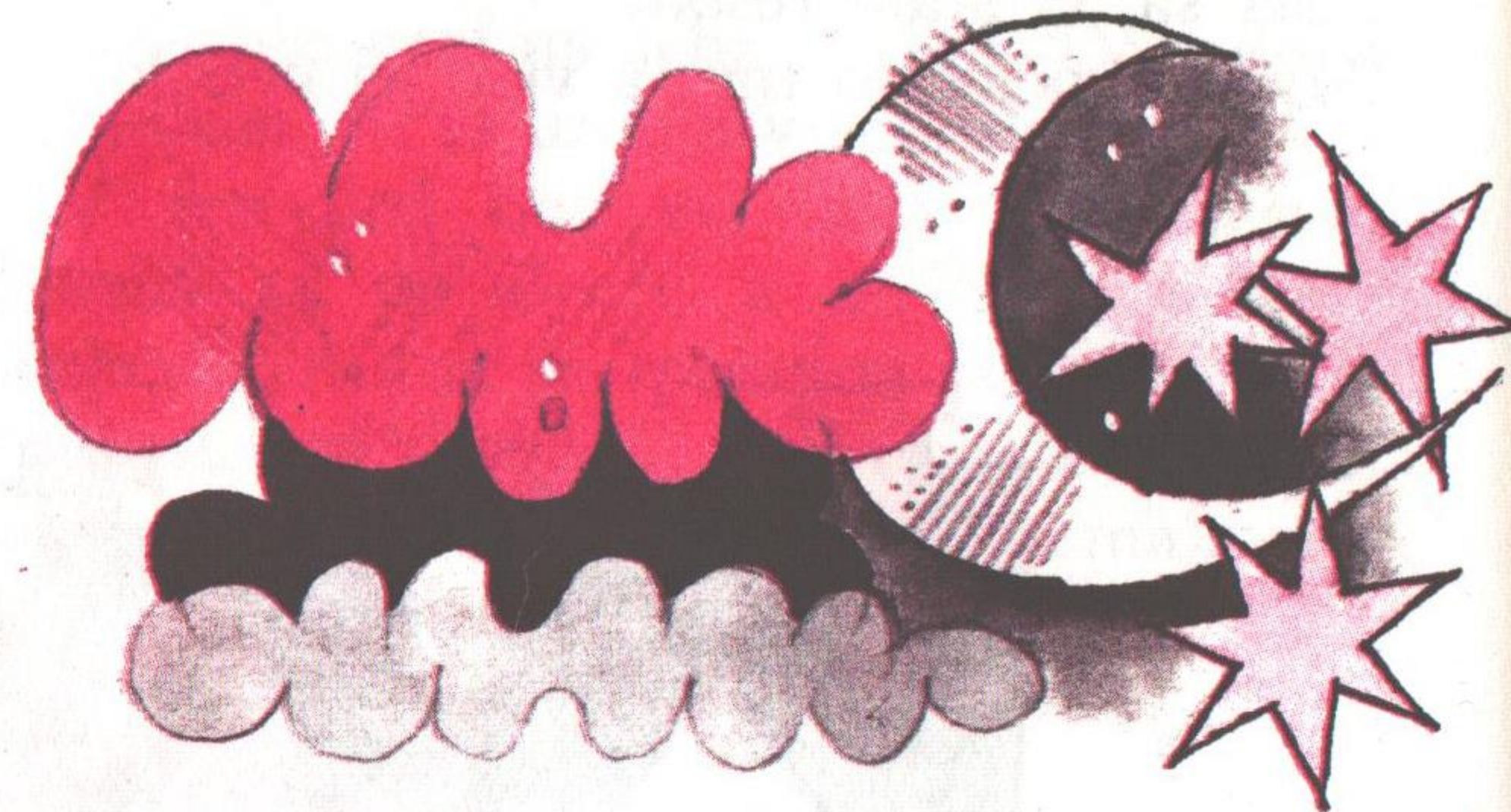
JOZEF PAVLOVIČ

Čo si nebo nočné bez mesiaca počne

Vraví nôcka: „Milý mráčik, nesiahaj mi na mesiačik. Nechajže ho, nech si pláva, bez neho som veľmi tmavá.“

Ten mrak je však ako drak, mesiac zhltol, veru tak.

Najsamprv sa nôcka zdesí, ale potom pomôže si, má ešte hviezd celé čriedy, už tmú hustú nimi riedi.

Krtince

Šiel sa krtko hrať, postavil si hrad.

Chceš vidieť ten hrad? Hľadže do záhrad!

Hrad, hrad, hrad, hrad, hrad, je ich celý rad.

Ale krtí hrad nemá každý rád.

Keď vošli do dvora, takmer zdúpneli. „Mňau...“ zatiahal vysoký mačací hlas. „Arana!“ vykrikol Dušan. Bola to naozaj ona. Veselo na nich žmurkala zelenkavými očami.

Zalial ich rumenec. Hladkali ju po vlhkej srsti a trochu sa pri tom hanbili, trochu tešili. „Musí sa to urobiť inak,“ povedal otec pri raňajkách.

Večer hodil vrece s Aranou do kufra a naštartoval auto. Dlho sa viezli kamsi do noci. Minuli prvú dedinu, druhú i tretiu. Na okraji štvrtej zastali. Otec otvoril kufor, vytriasol vrece do priekopy a zamrmľal:

„Marš, potvora!“

V tme sa mihla biela škvrna a dva zelenkavé uhlíky. Potom ich zhltna noc.

Cestou späť si otec ustavične opakoval:

„Odtiaľ nepotrafi domov ani s kompasom!“

Dušan dlho nemohol zaspáť. Pred očami mal stále Aranú. Bola to dobrá, múdra a čistotná mačka. Závideli mu ju deti z celej ulice. Predstavoval si, ako teraz obchádza cudzie humná, ako sa zakráda do neznámeho dvora. Možno je v ňom psisko... Na dedine majú takmer v každom dome psa. Kedysi sa nezľakla nijakého havkáča: vystrela sa ako luk, naježila srst a zaprskala. Kedysi psi od nej bočili. Ale dnes...

„Prečo nespíš?“ dotkol sa mu otec spoteného čela.

„Nemôžem.“

„Už na ňu nemysleli. Nakoniec... sám si to tak chcel.“

Za oknom padali hviezdy. Podchvíľou nejaká preľala oblohu ohnivou čiarou. Dušan hľadel cez záclonu do noci a zdalo sa mu, že nebo je plné vyčítavých Araniných očí. Schoval si hlavu pod vankúš. Keď ráno otec otvoril dvere na dvor, takmer vykrikol:

„Arana!“

Dušan vyskočil z postele.

„Mňau...“ ozvala sa smutne Arana.

Dušan ju vzal na ruky, lícom jej hladkal hrzdavú srst a zašepkal:

„Moja... vrátila si sa... vrátila...“

zyka. V tom istom čase (v polovici 80. rokov 18. storočia) vznikla táto potreba aj pre čitateľov Prešpurských novín. Viacerí z nich sa sťažujú, že noviny „nie sú písané ani po slovensky, ani po česky, ani po moravsky, že „používajú nezrozumiteľné výrazy pre Slovákov, české a maďarské“, preto žiadajú, aby boli tlačené „jako my okolo Prešporka, okolo Skalice a Tmavy rozprávame“.

Priamo zo stránok Prešpurských novín sa dozvedáme aj o živom vlasteneckom ruchu v bratislavskom generálnom seminári. Pod vedením profesora Michala Kratochvíla sa tu utvoril študentský krúžok a práve v ňom vznikol návrh vypracovať gramatické základy spisovnej slovenčiny. O tom, že vlasteneckí študenti slovenčinou nesledovali len praktické ciele, ale aj obrodenské úsilie, svedčia verše jedného z nich uverejnené v Prešpurských novinách v roku 1786:

*Z Prešpurka vykročiť
zde není potřeba,
neb od cizích pýtát
slovenského chleba.
Chleba slovenského
jaká taká hojnosť,
Řeči (slovenské) milovníků
v Prešpurku jestiť dost.*

Pred vypracovaním gramatických základov slovenčiny požiadali študenti o radu viacerých slovenských vzdelancov. Ich snahy sa stretli so súhlasom. Dubnický farár Ondrej Mesároš ich povzbudil vlasteneckým listom, v ktorom píše: „*Nevdáčný by bol ku svojej vlasti, národu i k materinskému jazyku, kto by neprispel k tomuto dielu účasťou, akou len môže*“.

Najväčšie zásluhy na vytvorení prvého slovenského spisovného jazyka mal vtedy študent

a krátko na to absolvent generálneho seminára Anton Bernolák. V polovici roku 1787 vychádza jeho Rozprava jazykovedno-kritická o slovenskej abecede. Roku 1790 vydáva prvú slovenskú gramatiku a pracuje ďalej na rozsiahlom slovníku slovenského jazyka a na iných jazykovedných dielach.

Utvorenie novej spisovnej reči možno prirovnať k úrodnému dažďu. O krátky čas sa rozvinulo také vlastenecké hnutie, označované po Bernolákovci ako bernolákovské hnutie, aké dovtedy Slovensko nepoznalo. Bernoláčtina mala všetky vlastnosti spisovného jazyka. Jej základom bolo síce západoslovenské nárečie, ale jej systém obsahoval aj typické celoslovenské prvky, najmä zo stredoslovenských nárečí.

Juraj Fándly

Popri Bernolákovci stáva sa dušou hnutia za rozvoj nového spisovného jazyka a za rozkvet slovenskej literatúry Juraj Fándly. Fándly spájal ľudovýchovnú činnosť s úsilím o spoločenský pokrok. Usiloval sa „z rečí, s písmaťmi, z vydaníma knihami náš národ, naše méno, našich potomkov, keď ňe k zlatému, aspon najprv k stribrnému veku povišiť“. Ako prvý dôrazne žiadal jazykovú a politickú rovnoprávnosť Slovákov v Uhorsku. Poukazoval na ich veľké zásluhy o zveľadenie krajiny a pritom odsudzoval mnohé nespravodlivosti v usporiadaní feudálnej spoločnosti. K požiadavke zrušenia poddanstva nedospel, požadoval však ochranu pre poddaných. Jeho poľnohospodárske spisy (Piľný domajší a poľný hospodár, Zelinkár) zoznamovali roľníkov v ich materinskej reči s pokrokovými spôsobmi poľno-

hospodárskej výroby, s novými plodinami, so spôsobmi chovu dobytka.

Slovenské učené tovarišstvo

Bernolákovci sa od roku 1792 združili do Slovenského učeného

lo ako aj ľudovýchovné úsilie bernolákovcov boli významným krokom k rozvíjaniu samostatného národného života Slovákov. Znamenali začiatok slovenského národného obrodzenia.

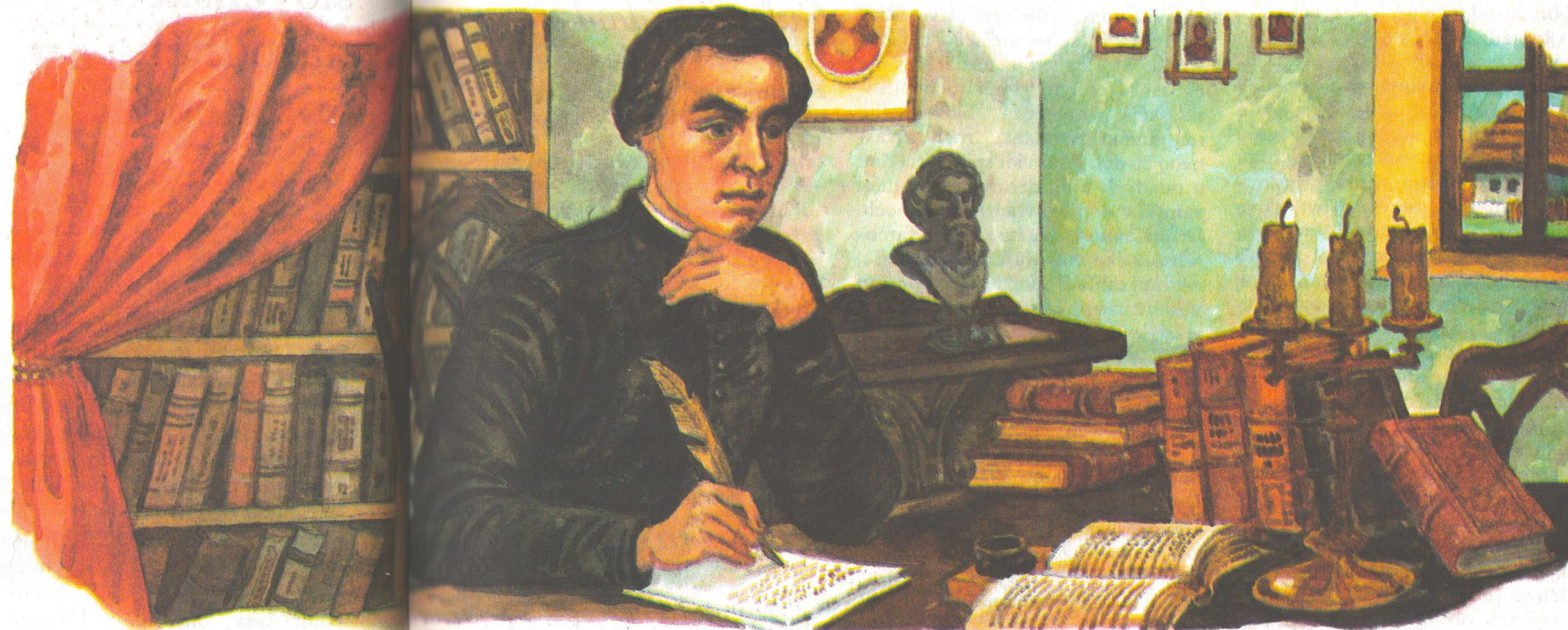
Druhý prúd

tinu nielen do ľudových kníh, ale aj do žurnalistiky (Prešpurské noviny).

Evanjelická inteligencia mala viacero podobných snáh ako bernolákovci. Chcela založiť aj podobnú učenú spoločnosť ako bernolákovci, dokonca so širšou pô-

svojho Fándlyho v osobe Samuela Tešedíka. Bol to vynikajúci vzdelanec a odvážny kritik feudálnej spoločnosti.

Koncom 18. storočia sa teda slovenská inteligencia delila ešte na prúd katolícky a evanjelický a na niektoré otázky národného

Anton Bernolák pri písaní gramatiky slovenského jazyka.

tovarišstva so sídlom v Trnave a s „pobočnými stánkami“ v Nitre, Rovnom, Banskej Bystrici, Rožňave, Spišskej Kapitule, Košiciach, Jágri a vo Viedni. Hlavným cieľom učeného spolku bolo vydávať vlastenecké a ľudovýchovné diela v novom spisovnom jazyku. Vyšli tu aj spomínané Fándlyho práce.

Bernolákovci jazykovedné die-

Tvorila ho slovenská evanjelická inteligencia, ktorá sa nepripojila k úsiliam bernolákovcov povýšiť slovenčinu na národný spisovný jazyk. Bola ovplyvnená tristoročným používaním biblickej češtiny ako svojho bohoslužobného jazyka. Preto uznávala jazykové a kultúrne spoločenstvo Čechov a Slovákov. V 80. rokoch 19. storočia uvádza biblickú češ-

sobnosťou. Mala mať katedru československej reči, knižnicu, zbierku rukopisov, archívnych a iných materiálov k dejinám národa a chcela vydávať aj knihy. Pre nedostatok prostriedkov sa z tohto plánu podarilo založiť iba Katedru reči a literatúry československej na bratislavskom lýceu (1803).

Evanjelická inteligencia mala

života mala odlišné názory. Súčasne však už začína mať voči sebe väčšie porozumenie ako v minulosti. Spája ju úsilie vzdelávať, obraňovať a národne prebúdzajúť slovenský ľud.

(Pokračovanie)

Píše univ. prof. dr. JÁN HUČKO, DrSc.
ILUSTRUJE JOZEF CESNAK

Knižky, ktoré ťa potešia

Iste sa ti cez prázdniny podarilo dobre si odpočinúť — na výletoch, na brigáde aj pri dobrej knihe. Ku knihám teraz pribudli učebnice, jedny i druhé ti núkajú zasa presnejší obraz sveta. Učebnice odovzdávajú základy vied, umelecké knihy majú podiel na formovaní nových ľudí. Túto peknú myšlienku vyslovil v týždennom časopise *Nové slovo* spisovateľ Rudo Moric, ktorý sa o formovanie mladých ľudí zaslúžil svojím rozkošatým dielom, ale aj organizovaním vydávania detskej literatúry na Slovensku.

Pracovní, do ktorej ťa zavediem, pripomína rozprávkovú sieň. Za vrchostolom stolička s vysokým operadlom, oproti za dlhým stolom dvanásť takých istých stoličiek. Stačí trocha fantázie a príde ti na um veta: Kráľ povolal dvanásť svojich radcov, aby rozhodli múdro a spravodlivo... Pretože v rozprávke nie sme naozaj, na dvanástich stoličkách na poradách uvažujú redaktori o knihách pre deti. Bielovlasý muž za vrchostolom nie je nikto iný ako riaditeľ vydavateľstva *Mladé letá* Rudo Moric. Na riaditeľskom stole — ako na každom inom: telefón, hĺby spisov... A medzi nimi malá veselá vec — pasca na myšky. Niežeby Rudo Moric trpcol, že sa mu myšky pustia do papierov, naopak, do pasce si zakladá lístočky s najdôležitejšími odkazmi, aby na nič nezabudol, aby sa mu nikdy nestalo, že ho prikvačí čas. Preto vždy a všetko stihne: spravovať malé kráľovstvo detských kníh, pracovať na viacerých pre spoločnosť dôležitých miestach, prečítať listy od detí, prihovoriť sa im v rozhlase i v televízii, zúčastniť sa na besedy. Ako to všetko stihne? Nevie, ale keď som sa po

pracovní poobzerala lepšie, zišlo mi na um, že mu musia pomáhať tri zázračné dary. Zázračné preto, lebo sú z lásky — od detí. Darovali mu dve bábky: krásnu princeznú a s ňou radosť, múdru starenku a s ňou rozvahu, a čitatelia *Slniečka Zlaté Slniečko*, ktoré mu predlžuje obyčajný deň. Preto Rudo Moric stačí písať aj knihy pre deti — poviedky, romány, povesti i rozprávky. Keď som si to uvedomila, objavila som ďalšie tajomstvo. Riaditeľská i spisovateľská stolička Ruda Morica stojí medzi dvoma oknami. Jedným prúdi ruch bratislavského námestia Slovenského národného povstania, ruch súčasného života. Ním vidí spisovateľ deti a mladých ľudí, denne sa nad nimi zamýšľa a píše o ich problémoch. Druhé okno je pestré a tiché, farebná mozaika majstra Ludovíta Fullu. Ak sa zahľadí doň, rodia sa mu v hlave rozprávky. A keď je veľmi, veľmi unavený? Vtedy sa mu pohľad zatúla do živého kútika plného kvetov. Kto Ruda Morica pozná, vytuší, že sa na chvíľu pustil cestičkou najmilšou — do prírody.

Z bohatej tvorby Ruda Morica si môže vybrať knihu každý: najmenší *Rozprávky z lesa* alebo výber *Parožtekovci*, väčší knižku *Z poľovníckej kapsy*, *Žalobabu*, *Smutného Suareza*, *Explóziu* a iné.

Keby sme položili na hrbu všetky knihy, ktoré Rudo Moric napísal, na tej prvej, ešte z roku 1947, ležala by dobrá polstovka. Čneli by ako pilier, ktorý drží slovenskú detskú literatúru a pričiňuje sa o jej dobré meno vo svete. Medzi deťmi to značí, že vari niet čitateľa, čo by nepoznal a nemal rád knihu Ruda Morica. Svedčí o tom *Zlaté Slniečko* aj titul národný umelec, ktorý k 1. máju Rudovi Moricovi udelil prezident republiky.

Zaželajme Rudovi Moricovi, aby mu naše slniečkárske *Zlaté Slniečko* ešte predĺžilo veľa dní, aby stihol napísať veľa kníh, ktoré budú také obľúbené ako všetky doterajšie.

MAGDA BALOGHOVÁ

Zahádam ti hádanku

JOZEF PAVLOVIČ

Gulatá hádanka

Kopance mi kdekto dáva,
pretože z nich rastie sláva.
Čo je to?

Uvarená hádanka

Na hladine
očí spústa,
že sú hladné,
vravia ústa.
Čo je to?

Záhradná hádanka

Od jari až do zimy
čistí zemné komíny.
Vymetá ich, koľko vládze,
frak má čierny ako sadze.
Čo je to?

Odpovede na hádanky a na kreslenú hádankársku rozprávku nám posielajte na korešpondenčnom lístku do 15. septembra. Nezapadnite napísať okrem svojej presnej adresy aj vek. Trom výhercom pošleme po peknej knihe. Správne odpovede a výhercov uverejníme v 3. čísle *Slniečka*.

Zápisník Slniečka

Dňa 22. mája odhalili v bratislavskej Medickej záhrade sochu klasika našej literatúry Martina Kukučína. Minister kultúry SSR Miroslav Válek v slávnostnom príhovore pripomenul, že hoci Martin Kukučín veľkú časť života prežil mimo svojej vlasti, svojou tvorbou navždy zostal spätý s rodným krajom a jeho ľudom. Kukučínovu sochu vytvoril juhoslovanský sochár Ivan Meštrovič, istý čas bola v čilskom meste Punta Arenas, kde Kukučín pôsobil ako lekár medzi chorvátskymi vysťahovalcami, a k nám sa dostala zásluhou dlhodobého úsilia Matice slovenskej.

Pražské vydavateľstvo Albatros udelilo spisovateľovi Rudovi Moricovi medailu Josefa Václava Sládka. Medailu mu odovzdali zástupcovia vydavateľstva na oslavách 35. výročia založenia Albatrosu a ocenili ňou jeho prínos pre rozvoj spolupráce

medzi českou a slovenskou literatúrou pre deti.

Odborným záujemcom a širokej verejnosti sa predstavili československé detské knihy v Medzinárodnej knižnici pre mládež v Mníchove. V čase od 23. augusta do 16. septembra tam bola pod názvom „Knihy všetkým — najkrajšie deťom“ inštalovaná výstava našich vydavateľstiev Albatros a *Mladé letá*. Okrem 400 kníh a 50 ilustrácií boli súčasťou výstavy panely venované Bienále ilustrácií Bratislava a návštevníci si mohli pozrieť aj naše filmy pre deti.

Ku knihám *Mladých liet*, vydaným pre zahraničie, pribudli francúzske rozprávky *Páví kráľ* s ilustráciami Albína Brunovského (v maďarčine a nemčine); *Alica v krajine zázrakov* s ilustráciami Dušana Kállaya (odmenené najvyššou cenou na Bienále ilustrácií Bratislava 1983) putuje medzi deti do NSR.

Aj na prázdninové mesiace pripravila propagačná redakcia *Mladých liet* viacero podujatí. Patrila medzi ne i výstava Slovenské národné povstanie a detská kniha, ktorú otvorili v júli v Galérii Albatros

v Prahe. Výstava s podobnou tematikou bola v auguste sprístupnená malým návštevníkom Bratislavy.

Z kôpky kníh *Mladých liet*, ktoré sa podľa plánu majú v treťom štvrtroku vybrať z tlačiarne cez obchody a knižnice za svojimi čitateľmi, dávame niekoľko tipov: 1. Pre deti od 6 rokov siedme vydanie rozkošných Nevedkových dobrodružstiev. 2. Štvrté vydanie výberu Andersenových rozprávok *Malá morská panna*. 3. Pestrý výber z tvorby českého básnika Vítězslava Nezvala v preklade Lubomíra Feldeka pod názvom *Zázrak dúhy*. 4. Edícia *Stopy* prináša prvý diel historicko-dobrodružného románu z čias rozkvetu starovekej Tróje. Autor: Joe Alex, názov: *Čierne koráby I*. 5. V edícii *Atlásky* vychádzajú *Naše mestá* (autor Štefan Pisoň). Informatívny text a farebné kresby a fotografie priblížia históriu a súčasnosť 90 slovenských miest.

Dňa 11. 9. si pripomenieme nedozité 65. narodeniny maliara a ilustrátora Štefana Cpina. Jeho obrázky nájdeme v mnohých leporelách, rozprávkach pre najmenších čitateľov, v Doktorovi Jajbolítovi, Čukovi a Hukovi, Janovi, Malom Bobešovi, Čenkovej deťoch...

Správne odpovede na hádanky z 9. čísla: Svrček, sláčik, náramkové hodinky.

Knihu dostanú: Slávka Krileková, Dudince; Karol Csala, Hor. Túrovce; Katarína Baďová, Ivachnová.

Správne odpovede na hádankársku rozprávku z 9. čísla: Potoky a rieky berú vodu z prameňov a zo zrážok. Vyhrávajú: Blanka Húrtišová, Lehota pod Vtáčnikom; Jaroslav Ergang, Partizánske; Iveta Vargová, Čakajovce.

Správne odpovede na hádanky z 10. čísla: Slon, šípky, ťava, vysávač.

Knihu pošleme: Žiakom Školskej družiny OŠ, Malacky; Marošovi Držkovi, Plavé Vozokany; Zlatke Slováckovej, Sinteu, Rumunsko.

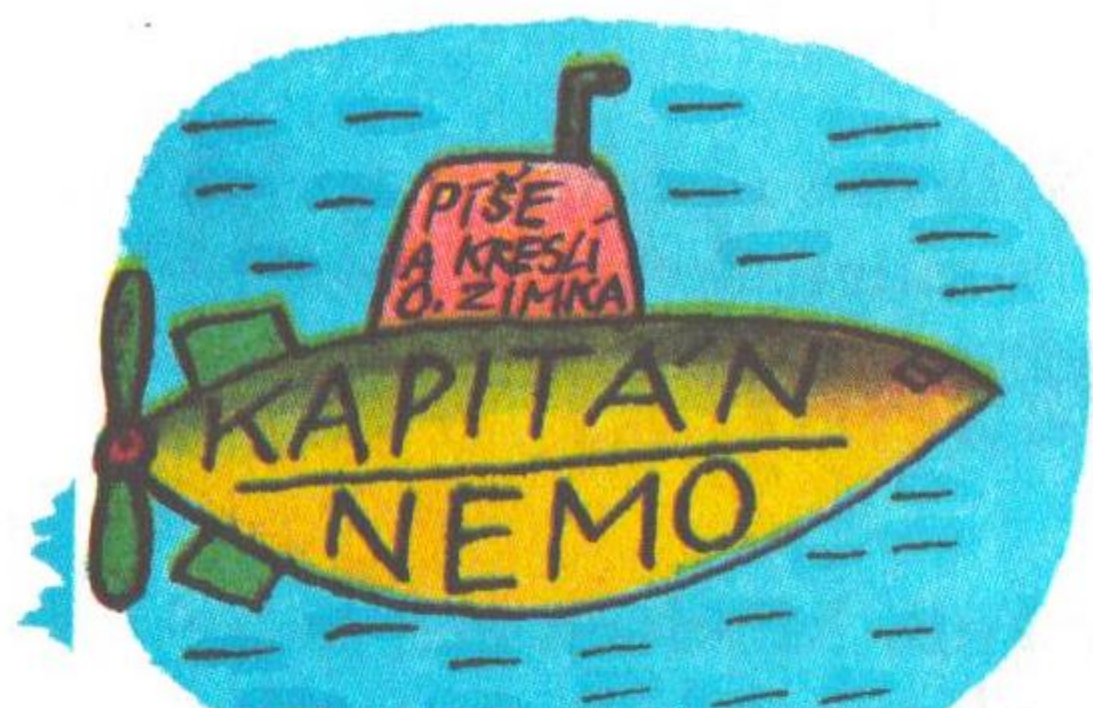
Slniečko

Mesačník pre deti. Vydávajú *Mladé letá*, slovenské vydavateľstvo kníh pre mládež.

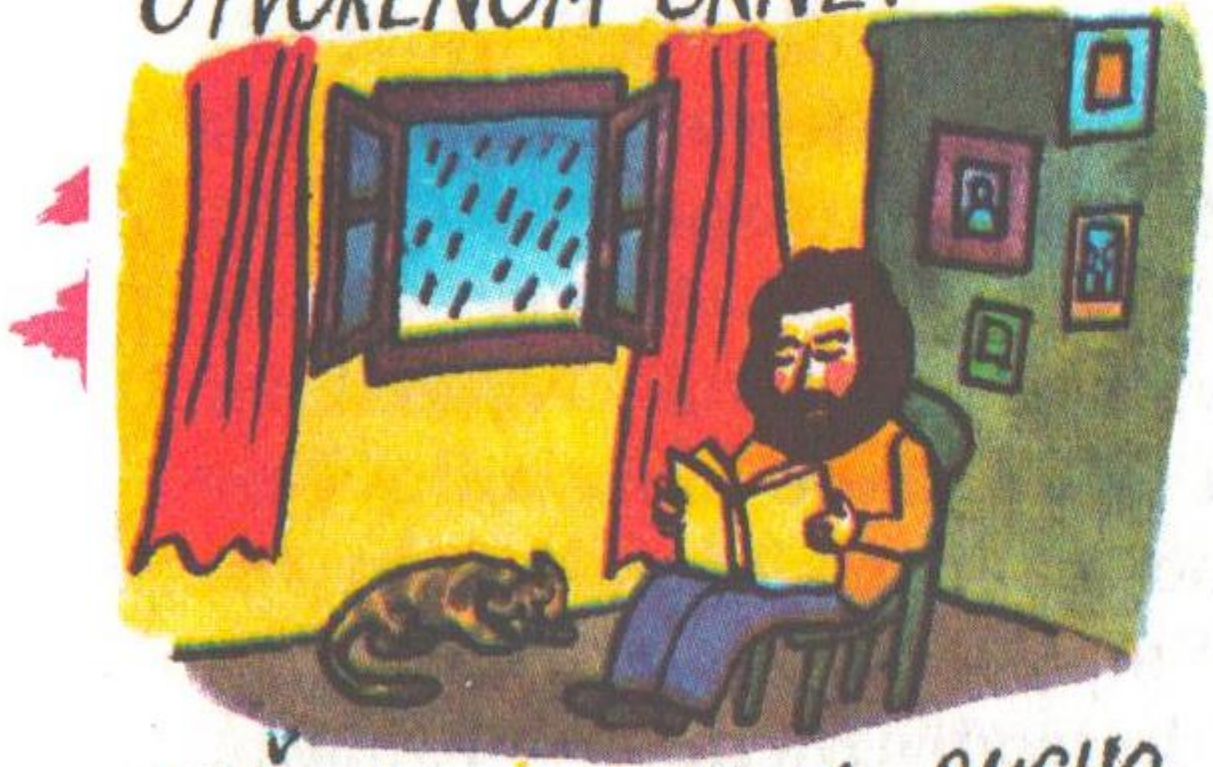
Adresa redakcie: 821 08 Bratislava, Klincková 35/a. Telefón 681-58, 645-87. Šéfredaktor dr. Juraj Klaučo, zást. šéfredaktora dr. Ondrej Sliacky, CSc., výtvarno-technický redaktor Ondrej Máriássy. Tlačia Polygrafické závody, n. p., Bratislava-Krasňany. Rozširuje Poštová novinová služba, objednávky prijíma

každá pošta a doručovateľ. Objednávky do zahraničia vybavuje PNS — Ústredná expedícia a dovoz tlačne, Gottwaldovo nám. 6, 813 81 Bratislava. Vychádza každý mesiac okrem júla a augusta. Cena výtlačku 3 Kčs, ročné predplatné 30 Kčs. Neobjednané rukopisy redakcia nevracia.

IDE JESEŇ. VONKU PRŠÍ A JA ČITAM KNIHU PRI OTVORENOM OKNE.

KEĎ JE PEKNE A SUCHO, ČITAM SUCHÉ KNIHY. NAPR. "V PÚŠTI A V PRALESE". PRI DAŽDI ČITAM LEN MOKRÉ KNIHY. DNES ČITAM NAJ-MOKREJŠIU: "20.000 MÍL POD MOROM." AKO TAK ČITAM, ZAKRÚTILA SA MI HLAVA A SPADOL SOM ROVNO DO "20.000 MÍL POD MOROM!"

DOBRE, ŽE VIEM ZADRŽAŤ DÝCH. O 3 MINÚTY SOM SA VYNORIL A POKÚŠAL SA PLÁVAŤ PRSIA.

AKO TAK PLÁVAM A PLÁVAM, PREDBEHOL MA PERISKOP. POMYSLEL SOM SI:

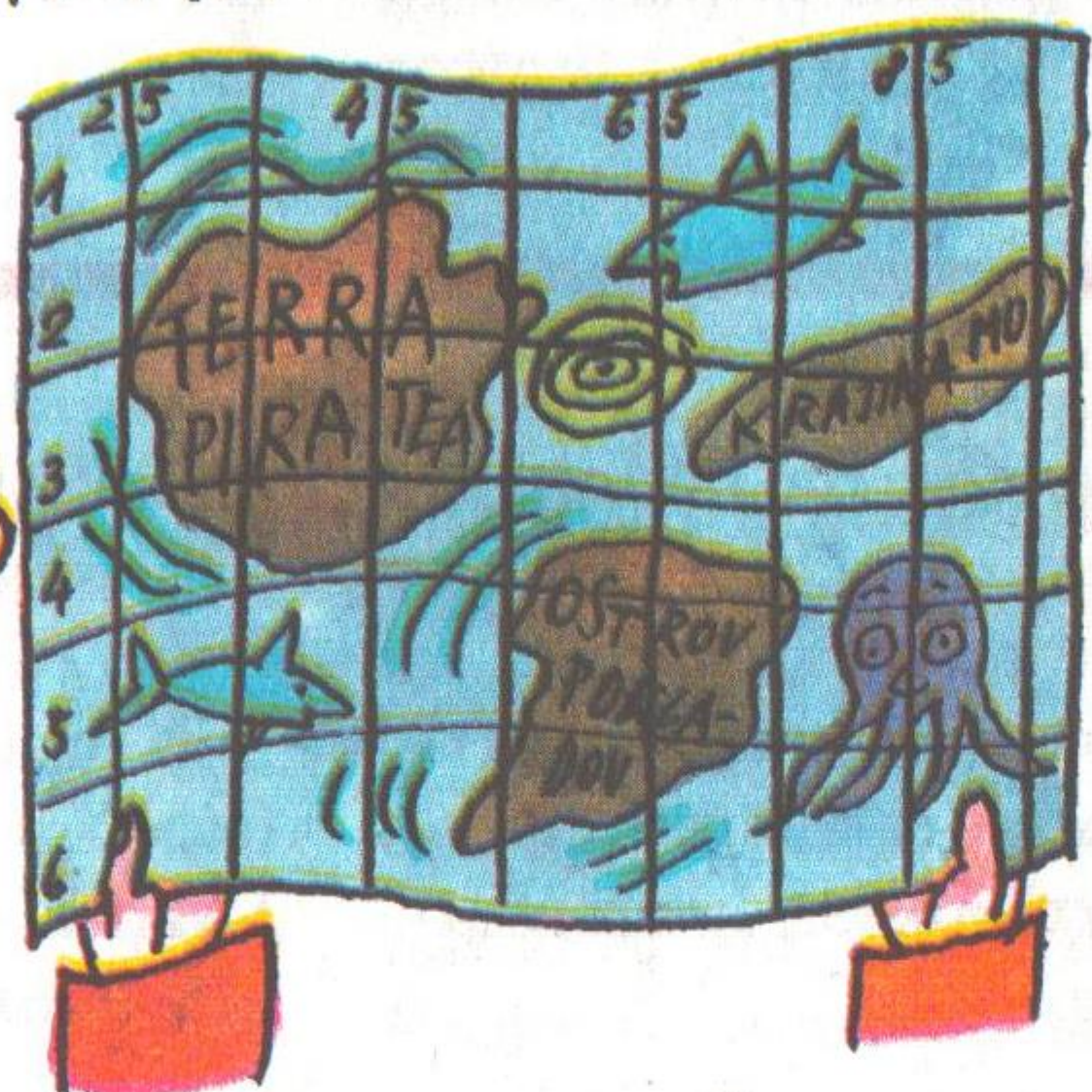
MOJA RADOŠ BOLA PREDČASNA. NIE A NIE HO DOBEHNÚT. VLASTNE DOPLÝVAŤ. ASI SOM NEDAVAL POZOR NA HODINE PLAÝANIA, ALEBO SOM MAL ZÁPÁL ŠVINDLŔOV. NA ŠTASTIE PERISKOP SA ZASTAVIL A JA SOM SA HO CHYTL A NEPUSTIL, A DOBRE SOM UROBIL. NAZREL SOM CEZEŇ A UVIDEL SA-MEHO KAPITANA NEMA.

NEKRÚTIL KORMIDLOM, ALE MAPOU, HORE, DOLU, DOPRAVA, DOĽAVA... NEMOHOĽ URČIŤ SEVER!!!

SEDEL V RIADIACEJ KABÍNE Naudilas A V RUKÁCH DRŽAL NAMORNÚ MAPU:

OKOLO PO STENÁCH BOLO TOĽKO HODINIEK, HODÍN, HODINIŠK A BUDIŤKOV, ŽE TUŠIM LEN DIGITALKY, CHÝBALI. ALE KAPITAN SA NEPOZERAL NA HODINY, LEN KRÚTIL HLAVOU A BOL SMUTNÝ. O SMUTNOM NEMOVI SOM NIKDE NEČITAL.

CEZ PERISKOP VIDIM CEĽE HRBY SLNIEČOK, ULOŽENÉ PODĽA ROČNÍKOV.

TAKŽE: NAPIŠTE MU DO SLNIEČKA, AKO URČI SEVER. KAPITAN NEMO SI TO PREČITA!!!!!!!

DLHO SOM SA CEZ PERISKOP NEDIVAL. UNUDENÉ MORSKÉ VINY MA UCHMATLI A PREDHADZOVALI SI MA AKO TENISOVÚ LOPTIČKU.

KRÚTILA SA MI HLAVA A BOL SOM RAD, ŽE SI MÔŽEM ZDRIEMNUŤ.

BOLO TO AKO NA HOJDAČKE, ALE MAL SOM ASPOŇ STRECHU NAD HLAVOU. BOL BY SOM TAM PODNES. ĎAKUJEM TOUTO CESTOU DELFÍNOVI IZIDOROVI, KTORÝ MA ZACHRANIL.

JE JEDEN SPÔSOB, AKO URČI SEVER, KTORÝ MÔŽE POUŽIŤ AJ KAPITAN NEMO. UŽ NAŇ, CHUDAĤ STARÝ, ASI ZABUDOL. ALE AKO MU HO OZNAMIŤ? TELEFÓN NEMA, RÁDIO NEPOČÚVA A NA TELEVÍZIU SA NEDIVA. ALE ZATO JE VÁŠNIVÝM ČITATEĽOM SLNIEČKA!